

MANGALIA. CERCETĂRI ARHEOLOGICE DE SALVARE

Robert Constantin, Laurențiu Radu,
Mihai Ionescu, Nicolae Alexandru

Abstract: This study presents the results of a preventive archaeological excavation that took place in 2003, in an area situated in the vicinity of Oituz Street, Mangalia. On 5568 square meters surface, we identified and excavated 285 tombs: 270 of those were inhumation graves with sidelong recess, part of an Islamite rite necropolis (18th-20th centuries). The 15 ancient tombs are classified into: Hellenistic period tombs (11), belonging to the following types: a.-incineration tombs (two of "rug busta" type, covered with tegulae and one in urn) and b.-inhumation ones: in stone-box constructions or in plain, unsubdivided pit covered with limestone blocks and one grave using the prolongation recess for the deceased these are dating back from the 1st to the 2nd centuries B.C). We identified only three Early Roman funereal complexes-one using the urn incineration rite and ritual (the 4th century A.D) and two inhumation tombs with prolongation recess, with dromos and funereal chamber (datable between 2nd to 3rd centuries A.D.).

Situated outside the inhabited area of the ancient city, the tombs were arranged into plots or groups, which did not seem to cover a certain area in some organized manner. The criteria based on which the burials were performed seemed to be simply the ownership rights.

Key words: Mangalia, necropolis, Roman tombs, Hellenistic tombs, Muslim tombs, incineration, inhumation

Cuvinte cheie: Mangalia, necropolă, morminte romane, morminte elenistice, morminte musulmane, incinerare, înhumare

În vara anului 2003, cercetările preventive, prilejuite de intenția autorităților locale de a construi trei blocuri A.N.L., au dus la descoperirea unei necropole musulmane și a unor morminte antice databile în diverse epoci¹. Terenul cercetat se află în partea de vest a orașului, în curtea fostei unități militare de pe strada Oituz, nr. 75, în imediata vecinătate a altor puncte arheologice puse în valoare de cercetări anterioare, sistematice și de salvare, dintre care menționăm sectoarele necropolei de epocă romano-bizantină², punctul Biogaz³ și mormintele de epocă romană timpurie descoperite în curtea aceleiași unități militare⁴ (Pl. 1).

Situația stratigrafică este următoarea:

- între 0 și -0,40 / -0,50 m – sol vegetal;
- între -0,40 / -0,50 și -0,90 / -1,10 m – sol brun gălbui;
- între -0,90 / -1,10 și -2,30 / -2,50 m – loess galben cafeniu;
- de la -2,30 / -2,50 – praf argilos cafeniu-roșcat cu intruziuni calcaroase.

Din punct de vedere geologic, amplasamentul face parte din Podișul Dobrogean, pentru această zonă fiind caracteristice formațiunile cuaternare reprezentate prin loessuri macroporice de origine eoliană, prafuri argiloase și argile loessoide. La data efectuării cercetărilor nivelul pânzei freatice nu a fost întâlnit în forajele geotehnice, acesta aflându-se sub adâncimea de 6 m. Zona nu se evidențiază prin fenomene fizico-geologice active.

¹ O prezentare sumară a rezultatelor acestei cercetări a fost publicată în CCA. *Campania 2003*, 113.

² Preda, Popescu, Diaconu 1962, 451-452; Diaconu 1964, 712-723; Iconomu 1969, *passim*; Preda 1980, *passim*; Ionescu, Alexandru, Constantin 2002-2003, *passim*.

³ Georgescu, Ionescu 1995-1996, 197-198; Papuc *et alii* 2003, 106.

⁴ Papuc *et alii* 2004, 183.

Rezultatele cercetării arheologice⁵

Au fost trasate 39 de secțiuni cu dimensiunile de 48×2 m, orientate E–V, cu martor între ele de 1 m, acoperind o suprafață totală de 5568 mp (116×48 m). Mormintele au fost notate începând cu M 1 pentru fiecare secțiune; s-a specificat datarea numai pentru mormintele antice, celelalte morminte fac parte din necropola musulmană de epocă modernă (Pl. 3).

S 1

M 1 □ 2, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,80 m, schelet de adult cu brațele întinse pe lângă corp, orientat SV–NE, cu capul la SV, picioarele întinse (Pl. 4).

M 2 □ 3, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,80 m, schelet de adult, orientat SV–NE cu capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar brațul stâng, flexat, așezat pe bazin, picioarele încrucișate (Pl. 4).

M 3 □ 4–5, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar stângul ușor depărtat, picioarele întinse (Pl. 4).

M 4 □ 7, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m orientat SV–NE, cu capul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 4).

M 5 □ 6, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,75 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 4).

M 6 □ 10, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, schelet de copil, orientat SV–NE, cu capul la SV, slab conservat (Pl. 4).

M 7 □ 13, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 4).

M 8 □ 14, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 4).

M 9 □ 15, –0,30 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 4).

M 10 □ 17, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV și privirea la SE, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele apropiate (Pl. 4).

M 11 □ 19, –0,30 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de copil sau adolescent, orientat SV–NE, cu capul la SV, slab conservat.

M 12 □ 19, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,90 m, schelet de adult, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 5).

M 13 □ 20, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 5).

M 14 □ 22, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,00 m, schelet de copil, orientat SV–NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 5).

⁵ În catalog s-au folosit următoarele abrevieri: Ip – înălțime păstrată; It – înălțime totală; Dm – diametrul maxim; Db – diametrul bazei; Dg – diametrul gurii; □ – carou; nr. inv. – număr de inventar.

S 2

- M 1 □ 13, -0,30 m, mormânt de incinerare, *rug busta*, orientare NE-SV, acoperit cu tegulae așezate în două ape (Pl. 20). Dimensiunile gropii: $1,95 \times 0,50$ m; la NE a fost afectat de un mormânt de copil de epocă modernă (Pl. 6). Inventar: - strigiliu de fier slab conservat; - unguentariu ceramic fragmentar, Ip - 0,20 cm, Dm - 9,5 cm, pastă cafenie, corp bombat, gâtul lung, partea inferioară lipsește⁶ (nr. inv. 3111) (Pl. 24). Sec. II a.Chr.
- M 2 □ 2, -0,60 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,50 m, orientat SV-NE, cu capul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 3 □ 6, -0,70 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 4 □ 6, -0,60 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 5 □ 6, -0,60 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 6 □ 7, -0,45 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 6). S-au descoperit trei cuie din fier cu lungimea de 0,07 m și diametrul de 0,005 m (Pl. 5).
- M 7 □ 13, -0,30 m, mormânt de înhumare de copil, din care s-au conservat numai craniul și fragmente din scândura care închidea firida, a deranjat mormântul de incinerare M 1 (Pl. 6).
- M 8 □ 14, -0,30 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adolescent/adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele ușor orientate spre dreapta (Pl. 6).
- M 9 □ 15, -0,45 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept aflat sub corp, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 10 □ 18, -0,20 m, reînhumare a unor fragmente osteologice, descoperite probabil întâmplător în cursul săpăturilor efectuate în curtea unității militare.
- M 11 □ 19, -0,30 m, schelet de copil, așezat ușor într-o parte, orientat SV-NE, cu capul la SV (Pl. 6).
- M 12 □ 20, -0,30 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 0,57 m, schelet de copil, așezat ușor într-o parte, orientat SV-NE, cu capul la SV (Pl. 6).
- M 13 □ 22, -0,35 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse; se mai păstrează fragmente din scândura care închidea firida (Pl. 6).
- M 14 □ 10, -0,65 m mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 6).
- M 15 □ 14, -0,40 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele ușor flexate.
- M 16 □ 17, -0,50 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 6).

⁶ Analogii la Tomis, Bucovaia 1967a, 127 și Bucovaia 1969, 313, cu comentarii asupra evoluției acestui tip ceramic.

- M 17 □ 3–4, mormânt de înhumăție de epocă romană, orientat E–V, cu groapă de acces și firidă longitudinală, firida a fost închisă de un zid din blochete de calcar legate cu pământ⁷. Nivelul de înhumăție aflat la –2,30 m, este reprezentat de un schelet de adult, așezat cu capul la E și cu mâinile pe lângă corp, picioarele flexate, pentru că lungimea firidei era de 1,60 m, mai mică decât cea a scheletului (Pl. 20).

Inventar: strigiliu de fier slab conservat.

Morminte de acest tip au fost cercetate la Mangalia în anul 2005, în curtea aceleiași unități militare⁸, iar anterior la intrarea în stațiunea Saturn⁹ și la Tomis în necropola de sud-vest¹⁰ și pot fi datate larg în secolele I – III p.Chr.

S 3

- M 1 □ 6, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult orientat SV–NE, cu capul la SV, mâna dreaptă pe abdomen, craniul spre SE, cu picioarele încrucișate (Pl. 5).
- M 2 □ 8, –0,40 m, mormânt de înhumăție, de copil, orientat SV–NE, cu capul la SV, lungimea scheletului 0,60m, slab conservat. Pe latura de NV urme de lemn de la scândura care a acoperit firida.
- M 3 □ 11, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungime schelet 1,15 m, orientat SV–NE cu craniul la SV, cu mâinile pe lângă corp (Pl. 5).
- M 4 □ 14, –0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 5).
- M 5 □ 16, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat NE–SV, cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse, urme de la scândura de lemn care a închis firida, inventar cuie de fier (Pl. 5).
- M 6 □ 19, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat NE–SV, cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 5).
- M 7 □ 20, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat NE–SV, cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.

S 4

- M 1 □ 5, –0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV–NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele ușor apropiate (Pl. 7).

⁷ Descrierea acestui tip de mormânt, precum și originea probabil siriană, la Barbu 1971b, 53; ulterior Elena Bârlădeanu-Zavatin publică alte morminte de acest tip descoperite la Callatis, atribuindu-le sarmaților: Bârlădeanu-Zavatin, 1977, 149-150; opinie urmată și pentru alte descoperiri similare din spațiul dobrogean, cf. Lungu, Chera-Mărgineanu 1982, *passim*, pentru Tomis; Georgescu 1995, 45; Pâslaru, Colesniuc 2004-2005, 408-410 pentru Callatis. Totuși, descoperirea unor complexe funerare cu firidă, datate în sec. III - II a.Chr., la Mangalia, arată tradiția greco-orientală și pentru acest tip de mormânt. Mai mult, nu întotdeauna artefactele descoperite în morminte caracterizează etnia defunctului, acestea având legătură și cu moda epocii.

⁸ Comunicare prezentată de M. Ungureanu și L. Radu la Sesiunea Pontica, Constanța, din anul 2005; Ionescu, Ungureanu, Radu 2005, 110.

⁹ Bârlădeanu-Zavatin 1977, *passim*.

¹⁰ Bucovală, Pașca 1991, 205-215.

- M 2 □ 10, -0,45 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,75 m, schelet de copil, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. În partea stângă (privind de la craniu) se mai păstrează un fragment de la scândura situată oblic spre stânga care închidea firida (Pl. 7).
- M 3 □ 12, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, iar cel stâng pe bazin. Picioarele aproape paralele cu labelle orientate spre dreapta la 45° (Pl. 7).
- M 4 □ 15, -0,45 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,65 m, schelet copil, foarte slab păstrat, se observă doar oasele lungi de la brațe și picioare, orientat SV-NE.
- M 5 □ 17, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,75 m, schelet copil, foarte slab păstrat se observă numai craniul, câteva coaste și un femur, orientat SV-NE.
- M 6 □ 19, -0,20 m, mormânt de înhumăție, schelet copil, foarte slab păstrat se observă numai craniul și câteva coaste, orientat SV-NE.
- M 7 □ 20, -0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 7).
- M 8 □ 2, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, și brațele întinse pe lângă corp, picioarele apropiate (Pl. 7). S-a descoperit un cui din fier, îndoit, cu secțiunea pătrată și floare mare, provenind de la îmbinarea scândurilor care închideau firida și din care s-au păstrat câteva fragmente.

S 5

- M 1 □ 5, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV SE, cu brațul drept plasat sub bazin și cel stâng întins pe lângă corp, cu palma îndoită și așezată pe bazin. Picioarul drept este ușor flexat spre exterior (Pl. 7).
- M 2 □ 8, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse, cu labelle în prelungire (Pl. 7).
- M 3 □ 9, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, schelet de copil, slab conservat, orientat SV-NE, cu capul la SV, brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 7).
- M 4 □ 10, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 7).
- M 5 □ 14, -0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, brațul drept îndoit din cot cu palma așezată pe piept, aproape de claviculă, brațul stâng, de asemenea mult îndoit din cot cu palma așezată puțin mai sus de bazin. Picioarele sunt flexate spre exterior (Pl. 9).
- M 6 □ 15, -0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, bine conservat, orientat SV-NE, cu capul la SV și brațele întinse pe lângă corp, picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 9).

- M 7 □ 18, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,75 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 9).
- M 8 □ 19, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,25 m, schelet de adolescent orientat SV-NE, cu capul la SV, brațul drept îndoit din cot în exterior, brațul stâng plasat pe bazin, picioarele sunt flexate din genunchi spre dreapta (Pl. 9).
- M 9 □ 20, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp iar cel stâng pe bazin, picioarele întinse (Pl. 9).
- M 10 □ 23, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 9).

S 6

- M 1 □ 8, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept pe lângă corp, plasat ușor sub bazin, iar cel stâng pe bazin. Piciorul drept ușor flexat spre exterior (Pl. 8).
- M 2 □ 14, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt apropiate, cu labelle alăturate, în prelungire (Pl. 8).
- M 3 □ 17, -0,45 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt flexate în exterior, iar labelle apropiate (Pl. 8).
- M 4 □ 18, -0,30 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat E-V, cu capul la E, brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse (Pl. 8) orientare specifică mormintelor de epocă elenistică.
- M 5 □ 19, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse. În partea dreaptă a scheletului se mai păstrează urme de la scândura care a închis firida (Pl. 8).
- M 6 □ 20, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,75 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt ușor îndoite spre stânga cu labelle apropiate (Pl. 8).
- M 7 □ 20, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, cu capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt apropiate, cu labelle alăturate (Pl. 8).
- M 8 □ 22, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, orientat SV-NE, cu capul la SV, schelet de adult, ușor aplecat spre partea dreaptă, brațul drept întins, cel stâng are omoplatul în dreptul craniului și ușor flexat din cot. Picioarele sunt întinse și apropiate la nivelul genunchilor și a labelor (Pl. 8).
- M 9 □ 23, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,05 m, schelet de copil, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, capul la SV cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Piciorul stâng este ușor flexat (Pl. 8).

S 7

- M 1 □ 12, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungime schelet 1,45 m, schelet de adult, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, cu capul la SV, brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng flexat așezat deasupra coastelor. Picioarele sunt ușor flexate spre dreapta (Pl. 8).
- M 2 □ 13, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungime schelet 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Picioarele sunt flexate ușor spre dreapta, cu labelle apropiate (Pl. 8).
- M 3 □ 14, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp și picioarele întinse (Pl. 8).
- M 4 □ 15, -0,65 m, mormânt de înhumăție lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 8).
- M 5 □ 16, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,75 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 8).
- M 6 □ 19, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioara stângă este întinsă iar cel drept, este flexat spre dreapta, cu labelle apropiate (Pl. 8).
- M 7 □ 20, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse cu genunchii și labelle apropiate (Pl. 8).
- M 8 □ 23, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 8).

S 8

- M 1 □ 12, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,15 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele lipsesc de la genunchi (Pl. 10).
- M 2 □ 3, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 10).
- M 3 □ 15, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng pe bazin. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 10).
- M 4 □ 17, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins cu palma plasată pe capul femurului corespunzător iar brațul stâng flexat, cu palma pe capul femurului stâng. Picioarele sunt ușor apropiate la genunchi și la nivelul labelor (Pl. 10).
- M 5 □ 20, -0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,65 m, schelet de copil, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 10).

- M 6 □ 21, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp cu palmele în prelungire și picioarele încrucișate în partea inferioară a tibiilor (Pl. 10).
- M 7 □ 22, -0,50 m, mormânt de înhumăție cu scheletul orientat N-S cu craniul la sud, lângă craniu trei vase ceramice: amforetă, pastă cafenie cu urme de vopsea roșie, probabil de la un decor vegetal, It - 14 cm, Dm - 10 cm, (nr. inv. 3119)¹¹, cană fragmentară cu o toartă (*oenochoe* de tipul *chous*)¹² și un bol reîntregibil, cu buza răsfântă spre interior, It - 5,5 cm, Dm - 11,5 cm, argilă gălbuie acoperită cu angobă cărămizie (nr. inv. 3129)¹³ (Pl. 20, 23). Mormântul a fost afectat de mormântul musulman M8, s-a păstrat doar capătul de sud al mormântului antic, cu craniul (Pl. 10). Datare: sec. IV a.Chr.
- M 8 □ 22, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 10).

S 9

- M 1 □ 12, -0,95 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse, apropiate la nivelul genunchilor (Pl. 7).
- M 2 □ 13, - 0,55 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 7).
- M 3 □ 15, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp cu palmele aduse pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 7).
- M 4 □ 16, - 0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse, piciorul stâng este ușor apropiat de cel drept (Pl. 7).
- M 5 □ 18, - 0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng plasat pe bazin. Picioarele sunt întinse cu labelle apropiate (Pl. 7).
- M 6 □ 20, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Piciorul drept este întins iar cel stâng flexat spre interior, cu labelle apropiate. (Pl. 7).
- M 7 □ 22, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Piciorul stâng este întins, iar cel drept ușor flexat spre dreapta, cu labelle apropiate (Pl. 7).

¹¹ Analogii la Rotroff 1997, 176, nr. 1169, pl.85, sec. IV a.Chr.

¹² Teleagă, Zirra 2003, 18, Inv. 31, Taf. 32, Grab 31, 3, sec. IV a.Chr. Mulțumim și pe această cale domnului prof.dr. Octavian Bounegru pentru sugestiile în legătură cu datarea unor vase ceramice.

¹³ Analogii la Tomis, Bucovăla 1967a, 103, sec. IV - II a.Chr. și Bucovăla 1969, 304, fig. 6 cu evoluția formei de-a lungul epocii elenistice și romane.

S 10

- M 1 □ 5, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Picioarele sunt întinse. S-a observat în partea stângă fragmentele scândurii care a acoperit firida, scândura de la care mai provine și un fragment de cui din fier cu secțiunea și floarea pătrată (Pl. 9).
- M 2 □ 7-8, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, schelet de copil, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp. Picioarele sunt întinse (Pl. 9).
- M 3 □ 14, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Piciorul stâng este întins, cel drept ușor flexat spre exterior, iar laba stângă este suprapusă peste cea dreaptă (Pl. 9).
- M 4 □ 18, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, deranjat în partea stângă: omoplatul, oasele brațului stâng și coastele din partea stângă au fost împinse spre interior. Brațul drept este întins, picioarele întinse cu labele apropiate și orientate spre dreapta (Pl. 9).
- M 5 □ 20, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp cu palmele în prelungire și picioarele întinse cu labele apropiate (Pl. 9).

S 11

- M 1 □ 3-4, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp cu palmele în prelungire și picioarele întinse cu labele apropiate (Pl. 9).
- M 2 □ 17-18, -0,30 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,75 m, schelet de copil, slab conservat, aplecat ușor către dreapta, orientat SV-NE, capul la SV (Pl. 9).
- M 3 □ 19, -0,55 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,95 m, schelet de copil, slab conservat, aplecat ușor către dreapta, orientat SV-NE, capul la SV, brațele și picioarele întinse (Pl. 9).
- M 4 □ 20, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, piciorul drept ușor flexat spre exterior iar piciorul stâng este întins, labele sunt apropiate (Pl. 9).
- M 5 □ 22, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 9).

S 12

- M1 □ 1, -0,90 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV, cu craniul la NE, acoperit cu blochete nefasonate de calcar, lungimea scheletului 1,70 m, cu mâinile pe lângă corp (Pl. 20) S-au păstrat două cuie din fier provenind de la sicriu. Orientarea este specifică mormintelor de epocă elenistică¹⁴ (Pl. 9).

¹⁴ Preda, Georgescu 1975, 61-64.

- M2 □ 4, -0,50 m, mormânt de înhumăție lungimea scheletului 1,75 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 9).
- M3 □ 12, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,60 m, schelet de adult, orientat NE-SV cu craniul la SV, mormânt deranjat.
- M4 □ 21, -0,40 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, craniul aplecat spre SE, mâinile pe lângă corp, slab conservat.
- M5 □ 23, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,70 m, adult, orientat NE-SV cu craniul la SV, aplecat spre SE, mâna stângă pe abdomen, mâna dreaptă pe lângă corp.

S 13

- M 1 □ 1, -0,40 m, schelet de copil foarte slab conservat.
- M 2 □ 8, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Picioarele sunt ușor flexate spre dreapta, iar etichetele apropiate (Pl. 11).
- M 2 A □ la picioarele scheletului din mormântul M 2 a fost descoperită o oală fragmentară cu două turti, It - 20,6 cm, Dm - 22 cm, Dg - 15,6 cm care conținea fragmente osteologice umane, oala a avut drept capac o placă de calcar (Pl. 21, 24). Sec. IV p.Chr.¹⁵
- M 3 □ 6, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse. S-au descoperit 15 fragmente de cuie din fier de secțiune pătrată, provenind de la scândurile care au blocat firișul (Pl. 11).
- M 4 □ 8, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, ușor aplecat spre dreapta, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng mult flexat și plasat pe bazin. Picioarele sunt ușor flexate spre dreapta, cu etichetele apropiate (Pl. 11).
- M 5 □ 16, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng flexat cu palma pe capul femurului. Picioarele sunt ușor flexate spre dreapta, iar etichetele apropiate (Pl. 11).
- M 6 □ 23, -0,50 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat.

S 14

- M 1 □ 2, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,30 m orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe abdomen și dreapta pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 9).
- M 2 □ 8, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.
- M 3 □ 8, -1,30 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la NE, acoperit cu dale mari de calcar¹⁶, lungimea scheletului este de 1,60 m, acesta fiind slab conservat.

¹⁵ Tip de vas cu o dezvoltare remarcabilă în sec. IV - VI p.Chr., cf. Suceveanu 2000, 129; Opaț, 1991, 152, oală tip I, specific secolului al IV-lea p. Chr.; Suceveanu *et alii* 2003, 197, pl. 37/6, tot sec. IV p.Chr.; Oprea 2003, 96, oală tip I, varianta B, nr. cat. 222, datată însă în sec. VI p.Chr.

¹⁶ Analogii la Chelușă-Georgescu 1974, 179; Preda, Georgescu 1975, 57.

Inventar: strigiliu fragmentar.

Datare: epoca elenistică (Pl. 12).

- M 4 □ 16–17, –0,70 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).
- M 5 □ 23, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâna stângă pe femur și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).

S 15

În carourile 1–2, la –0,60 m, a fost cercetată o aglomerare de blochete de calcar nefasonate, alături de fragmentele unei amfore de Sinope și de alte fragmente ceramice de epocă elenistică.

- M 1 □ 3, –0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE–SV cu craniul la NE, acoperit cu dale de calcar¹⁷, fără inventar funerar (Pl. 13, 21), încadrat în epoca elenistică.
- M 2 □ 4, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp (Pl. 13).
- M 3 □ 6, –0,5 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,05 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp (Pl. 13).
- M 4 □ 8, –0,80 m, mormânt de înhumăție în cistă din blochete mici de calcar acoperită cu dale mari de calcar; orientat NE–SV cu craniul la NE, mâinile pe lângă corp, lungimea scheletului de cca. 1,50 m. Inventar funerar: unguentariu ceramic¹⁸ (Pl. 24); monedă de bronz găsită lângă maxilar, ilizibilă. Datat în sec. III a.Chr. (Pl. 13, 21).
- M 5 □ 10, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,55 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 13).
- M 6 □ 11, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,60 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 13).
- M 7 □ 19, –0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,55 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâna stângă pe femur și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 13).
- M 8 □ 21, –0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE–SV cu craniul la SV, lungimea scheletului de 1,60 m, mâna stângă pe femur și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele apropiate (Pl. 13).
- M 9 □ 23, –0,80 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâna stângă pe femur și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 13).

¹⁷ Analogii la Cheluță-Georgescu 1974, 179.

¹⁸ Bărlădeanu-Zavatin 1980, 233, pl. 6/ 4, datat sec. IV – III a.Chr.

S 16

- M 1 □ 9, la -0,70 m, mormânt de incinerare în urnă¹⁹. Inventar: vas ceramic cu două toarte, lipsește partea superioară, fapt ce nu permite o încadrare sigură a acestuia. Poate fi o *hydrie* sau o „*pseudohydrie*”²⁰ (pl. 24). Diametrul gropii de 0,60 m, în interiorul urnei au apărut oase calcinate, un strigiliu de fier și fragmente ceramice de la un vas ceramic cu pastă fină (Pl. 21, 24).
- M 2 □ 14, la -0,80 m, mormânt de incinerare, *rug busta*, acoperit cu *tegulae* așezate în două ape, dar deranjate de un mormânt modern. La extremitățile de E și V a avut câte o *tegula* așezată vertical; groapa de ardere are forma unei cruci datorită celor două șanțuri axiale care asigurau tirajul necesar arderii²¹. Inventar funerar: strigiliu din fier. Două dintre *tegulae* au fost șampilate, una este o monogramă iar cealaltă o șampilă de producător – ANΘΕΣ. Amenajarea realizată din *tegulae* în forma diedrică, cu câte una verticală la extremități, este întâlnită în necropola callatiană la morminte de înhumare datate în sec. IV a.Chr.²² Tipul de mormânt de incinerare cu ardere pe loc în groapă prevăzută cu șanțuri pentru tiraj axiale, de data aceasta acoperit cu pietre și fragmente de amforă apare și în necropola din zona stadionului (pe locul unde, în prezent, este amplasat hotelul Paradiso, fost Mangalia)²³ (Pl. 22).
- M 3 □ 20, -0,80 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe bazin și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 4 □ 21, -0,70 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, parțial deranjat.
- M 5 □ 24, -0,80 m, mormânt de înhumare, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, lungimea scheletului de 1,50 m, picioarele ușor flexate.
- M 6 □ 15, -2,30 m mormânt de înhumare în fridă, de epocă elenistică, orientat NE-SV cu craniul la NE, dimensiunile gropii 1,90 × 0,60 m (Pl. 22); Inventar funerar: monedă de bronz, cuțit de fier, mărgelă policromă din sticlă și ceramică²⁴, două brățări de bronz, cercei de bronz în formă de șarpe, un pandantiv din bronz, medalion din tablă de bronz, unguentariu ceramic²⁵, bol fragmentar ceramic. Date: Sec. III – II a.Chr.
- M 7 □ 2, -0,80 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, la N, imediat lângă acesta, oase aparținând unei reînhumări.
- M 8 □ 4, -0,50 m, mormânt de înhumare, lungimea scheletului de 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp
- M 9 □ 21, mormânt deranjat.

¹⁹ Preda, Bârlădeanu 1979, 99.

²⁰ Analogii la Alexandrescu 1966, 95, nr. 416, pl. 26.

²¹ O amenajare similară a fost descoperită tot în necropola callatiană: Bârlădeanu-Zavatin 1980, 231, M 8 datat la sfârșitul sec. IV a.Chr. și în prima jumătate a sec. III a.Chr.

²² Cheluță-Georgescu 1974, 178.

²³ Preda, Georgescu 1975, 57; pentru alte menționări, Barbu 1977, 208.

²⁴ Iconomu 1968, 267, fig. 50, mormânt datat în sec. II a.Chr.; Bârlădeanu-Zavatin 1980, 236, datat în prima jumătate a secolului al III-lea a.Chr.

²⁵ Bucovală 1967a, 81, sec. II a.Chr.

S 17

- M 1 □ 3, -0,80 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului de 1,65 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.
- M 2 □ 4, -0,80 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului de 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.
- M 3 □ 8, -0,50 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului de 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele ușor flexate.
- M 4 □ 12, -0,60 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului 1,25 m, orientat SV-NE, capul la SV și privirea la SE, cu brațele plasate pe bazin, picioarele sunt ușor flexate spre dreapta.
- M 5 □ 14, -0,70 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV și privirea la SE, cu brațele și picioarele întinse.
- M 6 □ 15, -0,50 m, mormânt de înhumatie, lungimea scheletului de 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe bazin și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 7 □ 18, -2,30 m, mormânt de înhumatie cu groapă de acces și firidă longitudinală; scheletul era orientat NE-SV cu craniul la SE; firida era blocată cu un zid din blochete de calcar (Pl. 22). Inventar:
- patru unguentarii: unguentariu, nr. inv. 3148, baza concavă, corp zvelt, gâtul ușor mai larg la partea superioară, buza evazată, It – 12 cm, Db – 3,6 cm, Dg – 1,8 cm²⁶; unguentariu, nr. inv. 3149, baza concavă, corp zvelt, gâtul ușor mai larg la partea superioară, buza evazată, It – 9,7 cm, Db – 3,7 cm, Dg – 1,9 cm²⁷; unguentariu, nr. inv. 3150, corpul alungit, buza evazată, baza rotunjită, It – 8,7 cm, Dm – 1,8 cm, Dg – 1,6 cm²⁸; unguentariu, nr. inv. 3151, baza concavă, corp zvelt, gâtul ușor mai larg la partea superioară, buza evazată, inelară, It – 11 cm, Db – 3,7 cm, Dg – 1,8 cm²⁹;
 - partea superioară a unui vas de sticlă cu buza trilobată și toartă³⁰;
 - opaiț cu rozetă pe disc, cioc cordiform, lipsește toarta și o parte din disc (nr. inv. 3140)³¹;
 - unguentariu ceramic cu corp ovoidal și buza evazată, decorat cu caneluri pe toată suprafața corpului, It – 19,5 cm, Dm – 6,5 cm (nr. inv. 3134)³²;
 - bol ceramic cu picior inelar și buza răsfrântă, pastă cărămie acoperită cu firnis roșu mat It – 4 cm, Dm – 13 cm, (nr. inv. 3128)³³;
 - ulcior ceramic cu două torți și gura înaltă, evazată, picior inelar, întregibil, It – 23,2 cm, Dm – 20 cm, (nr. inv. 3135)³⁴;

²⁶ Bucovală 1967b, 100-101, nr. 186, sec. II – IV p.Chr.; Isings 1957, 99, forma 82, B 2 – sec. I-III p.Chr.

²⁷ Bucovală 1967b, 100-101, nr. 186, sec. II – IV p.Chr.; Isings 1957, 99, forma 82, B 2 – sec. I-III p.Chr.

²⁸ Bucovală 1967b, 121, nr. 250, sec. II-III p.Chr.; Isings 1957, 98, forma 82, B 1 – sec. I-II p.Chr.

²⁹ Bucovală 1967b, 100-101, nr. 186, sec. II – IV p.Chr.; Isings 1957, 99, forma 82, B 2 – sec. I-III p.Chr.

³⁰ Piesa descoperită nu poate fi încadrată cu precizie.

³¹ Iconomu 1967, tip XX, nr. 550, 121; Mușeteanu, Elefterescu 1992, 237, nr. 83, sec. II p. Chr.

³² Rădulescu 1975, 349, pl. 14, sec. II-III p.Chr.; Lungu, Chera 1986, 107, sec. II p.Chr.

³³ Popilian 1976, 125: farfurie tip 7, nr. 881, categorie ceramică frecvent întâlnită în provinciile dunărene, Pannonia și în Transilvania, sec. II p.Chr.; Suceveanu 2000, 58, tipul XV, nr. 1, pl. 21/1, sec. II-III p.Chr.

³⁴ Lungu, Chera 1986, 106, M 22, sec. I-II, p.Chr.; Paraschiv 1997, 320, fig. 18-19, datat în sec. II p.Chr.

- trei monede de bronz;
- un strigiliu de fier;
- obiect fragmentar de os;
- brățară fragmentară de bronz – sârmă torsionată – cu o spiră de fier;
- cuie de fier de la sicriu.

În groapa de acces au fost descoperite materiale elenistice: un fragment de unguentariu și o toartă fragmentară (Pl. 25).

Date: Sec. II – III p.Chr.³⁵.

- M 8 □ 21, –0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,65 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.
- M 9 □ 22, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,70 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp.
- M 10 □ 24, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, slab conservat, orientat SV–NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse.

S 18

- M 1 □ 3, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,20 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, parțial deranjat (Pl. 14).
- M 2 □ 7, –0,50 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,40 m, orientat NE–SV cu craniul la SV (Pl. 14).
- M 3 □ 10, –0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,55 m, orientat NE–SV, cu craniul la SV, mâna dreaptă pe lângă corp iar mâna stângă pe bazin, picioarele întinse (Pl. 14).
- M 4 □ 13, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,45 m, orientat NE–SV, cu craniul la SV, picioarele întinse (Pl. 14).
- M 5 □ 16, –0,50 m, mormânt de înhumăție, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, lungimea scheletului de 1,65m, picioarele întinse (Pl. 14).
- M 6 □ 17, –0,80 m mormânt de înhumăție, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, deranjat (Pl. 14).
- M 7 □ 18, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,30 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, picioarele întinse (Pl. 14).
- M 8 □ 22, –0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului de 1,10 m, orientat NE–SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, flexate, picioarele întinse (Pl. 14).

S 19

- M 1 □ 6, –0,40 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV–NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse.
- M 2 □ 15, –0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,00 m, schelet de copil, slab conservat, orientat SV–NE, capul spre SV, cu brațele și picioarele întinse.

³⁵ După o eventuală restaurare a materialului numismatic, vom fi în măsură să oferim o datare mai strictă a complexului funerar.

- M 3 □ 17, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse.
- M 4 □ 18-19, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,25 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele plasate pe bazin, picioarele sunt ușor flexate spre dreapta cu labelle apropiate.
- M 5 □ 20, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,10 m, schelet de adolescent, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse.
- M 6 □ 22, -1,05 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse.

S 20

- M 1 □ 7, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 15).
- M 2 □ 14, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele ușor flexate (Pl. 15).
- M 3 □ 15, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 15).
- M 4 □ 16, -0,90 m, schelet foarte slab conservat (Pl. 15).
- M 5 □ 22-23, -2,50 m, mormânt de înhumăție în firidă longitudinală, databil în epoca romană, firida a fost blocată cu un zid din blochete mici de calcar (Pl. 22); scheletul, slab conservat, era orientat E-V cu craniul la E, fără inventar funerar. Mormântul este de același tip cu M 17 S 2³⁶.

S 21

- M 1 □ 14, -0,60 m, schelet de copil deranjat și foarte slab conservat (Pl. 14).
- M 2 □ 20, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 14).

S 22

- M 1 □ 7-8, -0,60 m, mormânt de înhumăție, schelet de adult, orientat SV-NE, brațele întinse pe lângă corp, craniul și tibiile afectate (Pl. 14).
- M 2 □ 11, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adult, orientat SV-NE, brațele întinse pe lângă corp, craniul distrus (Pl. 14).
- M 3 □ 12, -0,80 m, mormânt de înhumăție, schelet de adult 1,70 m, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 14).
- M 4 □ 14-15, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse iar picioarele ușor orientate spre dreapta (Pl. 14).

³⁶ Vezi notele 13, 14 și 15.

- M 5 □ 17, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 14).
- M 6 □ 19, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 14).
- M 7 □ 20-21, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 14).
- M 8 □ 22, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,25 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațul stâng ușor depărtat de corp, brațul drept întins, cu picioarele întinse (Pl. 14).

S 23

- M 1 □ 2, -1 m, mormânt de înhumăție, acoperit cu pietre, orientat NE-SV, schelet slab conservat, în groapă s-au descoperit cuie din fier de la sicriu. După orientare este probabil un mormânt databil în epoca elenistică³⁷ (Pl. 22).
- M 2 □ 5, -0,45 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng plasat pe bazin. Picioarele sunt deranjate (Pl. 16).
- M 3 □ 6, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,80 m, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng plasat pe bazin, deranjat (Pl. 16).
- M 4 □ 7, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 16).
- M 5 □ 10, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse (Pl. 16).
- M 6 □ 11, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,35 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 16).
- M 7 □ 15, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 16).
- M 8 □ 18, -0,55 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 16).
- M 9 □ 22, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 16).
- M 10 □ 22, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse. În partea stângă s-au păstrat fragmente de lemn (Pl. 16).

S 24

- M 1 □ 4, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse, deranjat (Pl. 17).
- M 2 □ 5, -0,40 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse, deranjat (Pl. 17).

³⁷ Analogii la Preda, Bârlădeanu 1979, 102.

- M 3 □ 6, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp (Pl. 17).
- M 4 □ 8, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,10 m, schelet de copil/adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 17).
- M 5 □ 13, -0,55 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse. A deranjat un alt mormânt (Pl. 17).
- M 6 □ 14-15, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,85 m, schelet de copil, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp (Pl. 17).
- M 7 □ 16, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp (Pl. 17).
- M 8 □ 20, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng depărtat de corp cu cotul flexat, picioarele întinse (Pl. 17).

S 25

- M 1 □ 1, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat. Picioarele sunt întinse (Pl. 16).
- M 2 □ 5-6, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 16).
- M 3 □ 8, -1,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng cu cotul flexat, picioarele întinse (Pl. 16).
- M 4 □ 13, -0,45 m, schelet de copil, s-au păstrat doar fragmente de craniu.
- M 5 □ 21, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,05 m, schelet de copil, foarte slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 16).
- M 6 □ 22, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, craniul distrus, brațele întinse pe lângă corp. S-a descoperit un cui din fier cu secțiunea și floarea pătrată.

S 26

- M 1 □ 4-5, -0,55 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,75 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 18).
- M 2 □ 5-6, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, schelet de adolescent/adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 18).
- M 3 □ 7-8, -0,95 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 18).
- M 4 □ 11-12, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de copil, foarte slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 18).

- M 5 □ 13, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 18).
- M 6 □ 17, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp (Pl. 18).
- M 7 □ 17, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, piciorul drept ușor flexat spre exterior (Pl. 18).
- M 8 □ 19-20, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 18).
- M 9 □ 21-22, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele și picioarele întinse (Pl. 18).
- M 10 □ 23, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent orientat SV-NE, capul la SV, brațul stâng ușor flexat spre exterior iar piciorul stâng este flexat tot spre exterior (Pl. 18).

S 27

- M 1 □ 2, -0,45 m, schelet de copil din care nu s-a păstrat decât craniul.
- M 2 □ 7, -0,80 m, schelet de copil din care nu s-a păstrat decât craniul.
- M 3 □ 7, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,10 m, schelet de copil, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp, iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 11).
- M 4 □ 12, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp (Pl. 11).
- M 5 □ 12-13, -0,75 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng depărtat de corp și flexat. Picioarele sunt flexate spre exterior. S-au mai descoperit 2 cuie din fier cu secțiunea și floarea pătrată (Pl. 11).
- M 6 □ 15, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,35 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV cu privirea la SE, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 11).
- M 7 □ 16, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, genunchii mult flexați în exterior (Pl. 11).
- M 8 □ 19, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse (Pl. 11).
- M 9 □ 21, -0,40 m, schelet de copil din care nu s-a păstrat decât craniul.
- M 10 □ 22, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, genunchii flexați către stânga (Pl. 11).
- M 11 □ 2, -0,45 m, schelet de copil din care nu s-a păstrat decât craniul.
- M 12 □ 3-4, -0,50 m, schelet de copil din care nu s-a păstrat decât craniul.

S 28

- M 1 □ 4, -0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat.
M 2 □ 11, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
M 3 □ 13, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
M 4 □ 18, -0,60 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, mormânt de copil deranjat.
M 5 □ 21, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.

S 29

- M 1 □ 3, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe femur și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M 2 □ 8, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe bazin și mâna dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M 3 □ 11, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M 4 □ 19, -1,00 m mormânt de înhumăție, lungime schelet 1,45 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M 5 □ 21, -0,60 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat (Pl. 19).

S 30

- M1 □ 9, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele ușor flexate (Pl. 19).
M2 □ 11, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M3 □ 12, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).
M4 □ 19, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp ușor flexate, picioarele întinse (Pl. 19).

S 31

- M 1 □ 1, -0,40 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, deranjat.
M 2 □ 2, -0,50 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,25 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, cu craniul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse.
M 3 □ 4, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațul drept întins pe lângă corp iar cel stâng, flexat, are palma plasată pe bazin. Picioarele sunt întinse.

- M 4 □ 6, -0,80 m, 0,70 m, schelet de copil, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 5 □ 10, -0,75 m, schelet deranjat, se mai păstrează doar craniul.
- M 6 □ 15, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, schelet de copil, slab conservat, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, genunchii flexați către dreapta.
- M 7 □ 16, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 8 □ 17, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,05 m, schelet de copil/adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațul drept întins pe lângă corp, brațul stâng lipsă.
- M 9 □ 23, -0,90 m, mormânt de înhumăție, orientat SV-NE cu craniul la SV, brațele pe lângă corp, deranjat.

S 32

- M 1 □ 3, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp iar piciorul stâng este flexat către exterior (Pl. 15).
- M 2 □ 4, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,55 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).
- M 3 □ 5, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,70 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).
- M 4 □ 6, -1,00 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,45 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).
- M 5 □ 7, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, schelet de adult, orientat SV-NE, capul la SV, cu brațele întinse pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).
- M 6 □ 11, -0,75 m, schelet deranjat complet.
- M 7 □ 13, -0,75 m, schelet deranjat din care se mai păstrează doar fragmente din craniu și de la oasele lungi ale picioarelor.
- M 8 □ 17, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, schelet de adolescent, orientat SV-NE, capul la SV, brațele întinse pe lângă corp, genunchii flexați către stânga.
- M 9 □ 21, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).

S 33

- M 1 □ 2, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).
- M 2 □ 4, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe bazin și dreapta pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).
- M 3 □ 5, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).
- M 4 □ 7, -0,80 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,00 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).

- M 5 □ 11, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, mâna stângă ușor flexată, picioarele întinse. (Pl. 12).
- M 6 □ 12, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele flexate în lateral. (Pl. 12).
- M 7 □ 14, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse. (Pl. 12).
- M 8 □ 15, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse. (Pl. 12).
- M 9 □ 21, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâna stângă pe bazin și cea dreaptă pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 12).
- M 10 □ 23, -0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, complet deranjat.

S34

- M 1 □ 2, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 2 □ 3, -0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, complet deranjat
- M 3 □ 4, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,15 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 4 □ 11, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,50 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 5 □ 19, -0,70 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat.
- M 6 □ 21, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.

S 35

- M 1 □ 1, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 2 □ 2, -0,65 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,20 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 3 □ 12, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse.
- M 4 □ 15, -0,70 m, mormânt de înhumăție lungimea scheletului 1,55 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, piciorul stâng flexat.
- M 5 □ 23, -0,60 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, partea inferioară deranjată.

S 36

- M 1 □ 3, -0,60 m mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 15).
- M 2 □ 12, -0,60 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, deranjat.

M 3 □ 15, -0,60 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat.

M 4 □ 16, -0,60 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,40 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele flexate spre exterior (Pl. 15).

S 37

M 1 □ 3, -0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, deranjat (Pl. 19).

M 2 □ 4, -0,70 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat (Pl. 19).

M 3 □ 6, -0,75 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 0,90 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).

M 4 □ 11, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,30 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).

S 38

M 1 □ 1, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,65 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, stânga ușor flexată, picioarele întinse (Pl. 19).

M 2 □ 3, -0,70 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,10 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).

M 3 □ 20, -1,00 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, picioarele întinse (Pl. 19).

M 4 □ 23, -0,90 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,10 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, mâinile pe lângă corp, inventar: cercel de bronz globular, slab conservat (Pl. 19).

S 39

M 1 □ 6, -0,85 m, mormânt de înhumăție, lungimea scheletului 1,60 m, orientat NE-SV cu craniul la SV, așezat pe partea dreaptă (Pl. 19).

M 2 □ 13, -0,80 m, mormânt de înhumăție, orientat NE-SV cu craniul la SV, deranjat.

*
* *

În zona cercetată au fost descoperite și alte fragmente ceramice provenind de la inventarul unor morminte distruse în cursul timpului, dintre care menționăm un unguentariu ceramic fragmentar, din care lipsea partea superioară și fundul, realizat din pastă fină, acoperită cu o angobă gălbuie, decorat cu patru dungi de vopsea roșie (Pl. 25)³⁸ și un fragment din partea inferioară a unui castron de tip *terra stampata* decorat cu lei în mișcare și cercuri concentrice (Pl. 25)³⁹.

³⁸ Tip de vas întâlnit frecvent în necropola callatiană: Preda, Bârlădeanu 1979, 102, pl. 3-4; Preda 1966, 137-146; Preda, Georgescu 1975, 67, pl. 5 și la Tomis, Bucovăla 1967a, 14-22, datat în a doua jumătate a sec. IV a.Chr și la începutul sec. III a.Chr.

³⁹ Opriș 2003, 151, nr. 355, pl. 56, *vasa escaria*, fig. 355, datat între cca. 460-500 p.Chr; Topoleanu 2000, 65 – 66, pl. 14, fig. 123, datat în prima jumătate a sec. VI p.Chr.

Concluzii

Mormintele antice cercetate sunt în număr de cincisprezece, dintre care unsprezece elenistice și patru romane. Mormintele elenistice sunt de incinerare (două „*rug busta*”, protejate de *tegulae* și unul în urnă) și de înhumare: în cistă, în groapă simplă acoperită cu blochete de calcar, sau în firidă longitudinală, databile în sec. IV–II a.Chr. Mormintele romane: trei sunt cu firidă, databile în sec. II p.Chr., iar celălalt, de incinerare într-un vas ceramic, poate fi datat în sec. IV p.Chr. De remarcat prezența tipului de mormânt cu firidă longitudinală atât în epoca elenistică, cât și, mai ales, în cea romană. Dacă tipurile de complexe funerare antice investigate sunt frecvent întâlnite în necropolele cetăților vest-pontice, în schimb, amplasarea relativ haotică a suprafețelor funerare și a mormintelor antice, ce denotă o continuitate atât în epoca elenistică cât și în perioadă romană, poate avea explicații diverse⁴⁰. Complexele funerare erau amplasate dincolo de zidurile ce delimitau o așezare și erau aranjate în loturi sau grupuri care nu umpleau într-un mod sistematic o suprafață de teren.

Densitatea mormintelor în anumite zone, precum și amenajarea unor complexe funerare în spațiul agricol, arată existența unor repere la suprafața terenului (nivelul antic de călcare) care semnalizau un spațiu funerar :

- pari ori stâlpi de lemn înfipti în pământ care au dispărut în cursul timpului⁴¹;
- movilițe/movile de pământ care erau îngrijite cu pietate de familia ori rudele defunctului;
- coloane⁴², lespezi de calcar, marmură, gresie prelucrate sumar, sau adevărate opere de artă după cum arată unele din stelele funerare descoperite în Dobrogea⁴³;
- repere vegetale.⁴⁴

Spațiile destinate complexelor funerare au fost din totdeauna situate în aria extra-urbană⁴⁵ și puteau fi proprietate publică sau privată.

Necropolele⁴⁶ s-au dezvoltat alături sau în asociere cu o cale de acces⁴⁷, fiind constituite din grupuri de morminte continue și de formă asemănătoare, fiecare grup de morminte urmând

⁴⁰ În secolul al III-lea a.Chr., la Alexandria au fost aranjate loturi funerare pentru membri breslelor profesionale, asociații religioase etc. Tot în Nekropolis, din punct de vedere spațial se realiza diferențierea dintre egipteni și non-egipteni – Fraser 1922, 25-26.

⁴¹ Protase 1976, 76.

⁴² Nalbant – coloană funerară din calcar de sec III p.Chr., cf. Ștefan, 1973-1975, 89-95.

⁴³ **Capidava** – Florescu 1950, 73-24, **Băltăgești** – CIL III, 12, 477; **Topalu** – Munteanu 1975, 394-395; **Ulmetum** – Bordenache 1965, 264; **Carsium** – ISM V, 192-193; **Dulgheru** – Rădulescu 1963, 93; **Casimcea** – Baumann 1971, 597-598; Aricescu 1973, 117; **Troesmis** – CIL III, 6, 185; CIL III, 6, 201; CIL III, 7, 501; **Ibida** – Aricescu 1976, 531-534; Rădulescu 1963, 99-100; Baumann 1971, 595-596; **Topolog** – Baumann 1971, 595-596; **Turda** – ISM V; **Cataloi** – Baumann 1971, 593-594; **Niculițel** – Tudor 1956, 613; **Arrubium** – ISM V, 271; **Noviodunum** – Barnea, Mitrea 1959, 468; **Barboși** – ISM V, 307; **Histria** – Popescu 1976; **Callatis** – ISM III, 463-515.

⁴⁴ Conexiuni perceptibile în Galia, cf. Vaginay 1986, 110.

⁴⁵ Cicero *De Legibus libri*, II. 23 – „Hominem mortuum‘ inquit lex in XII, in urbe ne sepelito neve urito”; *Codex Theodosianus*, 9, 17, 6 – „Omnia quae supra terram urnis clausa vel sarcophagis corpora detinentur, extra urbem delata ponantur, ut et humanitatis instar exhibeant et relinquant incolarum domicilio sanctitatem”. Cu privire la evoluția incintelor la Callatis cf. DID II, 165-166; Suceveanu, Barnea 1990, 197-198; Ionescu, Georgescu 1998, 205-219; Ionescu, Papuc 2005, 93-100.

⁴⁶ Folosim cuvântul necropolă (gr. *Nekropolis*) pentru a defini un spațiu funerar antic; prima utilizare în perioada modernă – G. Flaubert în „*Salambo*” – 1842, când se referă la cimitirele din Cartagina.

un aliniament comun. Difuziunea mormintelor se realiza fără a se ține seama de vreo regulă topografică (în sensul că s-ar porni de la o latură sau dintr-un centru spre periferie), singurul criteriu pe care îl vedem valabil pentru această repartiție browniană⁴⁸ fiind dreptul de proprietate, considerent pe baza căruia au fost constituite parcele sepulcrale. În vestul Imperiului, cimitirele sau unele parcele sepulcrale ce au deservit o comunitate sau, după caz, o familie⁴⁹ au fost, uneori, delimitate prin garduri din piatră⁵⁰ sau de *cippii*. Mormintele denumite *monumentum*, *tumulus*, *loculus*, *sepulchrum*, puteau fi individuale, ori de familie – (*sepulcra familiaria*)⁵¹, iar spațiul pe care îl ocupau *ad aeternitatem*, uneori prin usucapiune⁵², era dedicat zeilor Mani și devenea sacru⁵³.

Până în secolul I p.Chr., cu unele excepții, ritualul comun la Roma a fost, fără îndoială, incinerarea⁵⁴. Înhumarea s-a răspândit treptat pe teritoriul Imperiului, acoperind zone unde incinerarea fusese un rit comun⁵⁵. Funeraliile erau publice – *funus publicum*⁵⁶, sau private – *funus indictivum*⁵⁷ și depindeau de starea socială a celui decedat.

Limba latină, ca de altfel și lb. greacă, nu are un termen specific pentru a desemna cimitirul; cuvântul *Koimeterion* – apare în vocabularul creștin în sec. IV p.Chr., cf. Leveau 1986, 15.

⁴⁷ În mod tradițional se evocă ilustrarea arheologică pe care o dă *Via Appia*. Pentru Dobrogea, repartiția tumulilor la Callatis și Noviodunum arată în mod evident traseul unor artere de comunicații; pentru Callatis cf. Ionescu, Papuc 2005, 90, 91; observațiile pentru Tomis la Bucovăla, Pașca 1992, 271.

⁴⁸ În Galia locul ales pentru amplasarea locurilor funerare în spațiul agricol, pe axa de centurie, ar putea să delimiteze parcele sau teritorii și ar indica în același timp posesia spațiului atribuit, pentru că prin definiție, mormântul, spre deosebire de habitat, este implantat pentru eternitate. În acest sens, spațiul funerar ar fi un loc de identificare a unei proprietăți funciare ce aparține unei comunități /familii, un loc sacru sau de venerație pentru cultul strămoșilor – cf. Meffre, Leyraud 1986, 91-93. Pentru Dobrogea o interesantă sinteză cu privire la proprietățile funciare de epocă romană și familiile deținătoare la Baumann 1977, *passim*.

La Callatis aria urbană în perioadă romană era de cca. 30 ha (cu indulgență) în timp ce complexele funerare ar fi trebuit, conform cercetărilor de până acum (C. Preda, V. Georgescu, M. Ionescu cu lucrările citate mai sus, în care complexele funerare sunt grupate în „mari necropole” compacte) să scoată din circuitul agricol peste 15 kmp! La Tomis situația este tratată asemănător. Cercetările de salvare efectuate la Mangalia pe suprafețe întinse arată o concentrare de morminte pe arii mici (în unele locuri cu morminte elenistice și romane, fapt ce nu poate să sugereze decât o continuitate de administrare sub o formă sau alta a unei proprietăți funciare) tocmai pentru a nu dezafecta din suprafața destinată lucrărilor agricole. Pentru o continuitate în amenajarea spațiului agricol callatian – Suceveanu 1977, 114-115.

⁴⁹ Davies 1999, 148.

⁵⁰ Ward 1911, 4.

⁵¹ *Corpus iuris civilis*, 11, 7, 5 – „Familiaria sepulchra dicuntur, quae quis sibi familiaeque suae constituit, hereditaria autem, quae quis sibi heredibusque suis constituit”. Mommsen, Krueger 1954.

⁵² Cicero, *De Legibus libri*, II, 24; Gaius, *Institutiones*, II, 46.

⁵³ *Corpus iuris civilis*, 11, 7, 2 – „Purus autem locus dicitur, qui neque sacer neque sanctus est neque religiosus, sed ab omnibus huiusmodi nominibus vacare videtur”.

⁵⁴ Plinius cel Bătrân, *Naturalis Historia*, VII. 55 – „Ipsam cremare apud Romanos non fuit veteris instituti: terra condebantur. at postquam longinquis bellis obrutos erui cognovere, tunc institutum. et tamen multae familiae priscos servavere ritus, sicut in Cornelia nemo ante Sullam dictatorem traditur crematus, idque voluisse veritum talionem eruto C. Mari cadavere. [sepultus vero intellegatur quoquo modo conditus, humatus vero humo contextus]”.

⁵⁵ Jovanovic 1984; Barthelemy, Depiere 1990; Necropoles 1986; Gregl 1981; Pavlovic 1980; Kujundzic 1982; Matijasic 1991 – 59% incinerare, 41% înhumare.

⁵⁶ Tacitus, *Annales*, VI, 11 – „...adiciendo me quoque iis qui fine egregio publica mala effugerunt.

⁵⁷ Smith, 1875, 558; pt. descrierea funeraliilor Polybius, *Historia*, 6, 53-54.

Astfel, în ceea ce privește ritul funerar, se poate admite că, în veacurile II-III p.Chr., cultele orientale (inclusiv aici și creștinismul⁵⁸) au avut un rol hotărâtor în trecerea de la incinerare la înhumare. Descoperirile mai vechi sau mai noi din sectorul funerar al orașelor grecești arată că, de la sfârșitul secolului al II-lea, cu intensități diferite de la o cetate la alta, înhumarea se generalizase⁵⁹. În interiorul provinciei, pe malul Dunării și în zona sud-moldovenească a acesteia, unde tradițiile autohtone au fost mai puternice, accentuate prin colonizarea unor grupe de populații a căror practică funerară era incinerarea, precum și printr-o intensitate mai mare a influențelor italice, în special pe linia fluviului, unde erau garnizoane militare, coexistența incinerare-înhumare a fost mai îndelungată, până la începutul epocii romano-bizantine⁶⁰.

În legătură cu necropola musulmană, au fost cercetate în total 270 de morminte musulmane, la care se adaugă cele 66 de morminte cercetate ulterior, în vara anului 2007. Descoperirea a 336 de morminte musulmane în cercetările arheologice din anii 2003 și 2007 reprezintă cea mai importantă cercetare arheologică de acest gen, realizată până acum în Dobrogea⁶¹. Pe lângă necropola aflată în jurul moscheii Esmahan Sultan⁶², rezervată în funere), investigația arheologică efectuată a evidențiat o a doua necropolă, destinată, probabil, populației de rând, situată în afara ariei urbane. Populația musulmană din oraș avea la dispoziție și o a doua moschee⁶³, indicată într-un plan din 1927, aflat în colecția muzeului⁶⁴ (Pl. 2). Din punct de vedere cronologic, limita inferioară nu poate fi precizată, optăm totuși

⁵⁸ *Facerea*, 3, 19 „pământ ești și în pământ te vei întoarce” – înhumarea este ritul specific religiei iudaice.

⁵⁹ Barbu 1971a, 454-464; Barbu 1977, 203-214; Chera, Lungu 1984, 109-130; Chera, Lungu 1986, 89-114, Bucovală, Pașca 1988-1989, 123-161, Bucovală, Pașca 1991, 185-236; Bucovală, Pașca 1992, 243-272; Bucovală 1991, 189-199; **Callatis** – Preda 1965, 233-251; Suceveanu, Barnea 1990, 287; **Olimp** – Rădulescu, Coman, Stavru 1973, 247-263; **Histria** – Alexandrescu 1966, 196-215. Cu privire la religie, rit și ritual funerar cf. și Suceveanu, Barnea 1990, 129-131. De remarcat totuși faptul că Gala Galaction amintește la un moment dat de un mare „columbariu”, un spațiu care conținea multe urne funerare, confirmarea existenței unor asemenea amenajări punând sub semnul întrebării statisticile realizate: Galaction 1997, 250-251.

⁶⁰ **Tropaeum Traiani** – Panaitescu 1976, 207-211 (până în sec. III p.Chr., incinerarea coexistă cu înhumarea); Barnea 1989, 296 (în urma unor cercetări de salvare efectuate de colectivul MINA Constanța au fost recuperate 29 morminte de incinerare și 8 de înhumare de perioadă romană timpurie); **Enisala** – din cele 158 de morminte databile între sec. I-II p.Chr., 143 de morminte sunt de incinerare, iar 15 de înhumare cf. Mănușu-Adameșteanu 1984, 31-39; Babeș 1971, *passim*. Posibile colonizări carpice **Noviodunum** – Simion 1984, 75-95; Simion 1994, 91-105; Simion 2003, 359-378; **Durostorum** – Chera 1978, 137-141; **Beroe** – Petre 1987, 10-16, 85-95; **Barboși** – unde mormintele de incinerare sunt mai numeroase cf. Sanie 1981, 223-224, Dragomir 1980, 73-114; Dragomir 1991, 237-245; **Deleni** – Papisima 1987, 345-352; **Alimanu** – Scorpan 1974, 239-246; **Babadag** – Vasiliu Paraschiv 1999, 253-266; **Capidava** – Cheluță-Georgescu 1979, *passim*.

⁶¹ Au fost cercetate 270 de morminte în acest sector al necropolei musulmane (ANL, 2003), la care se mai adaugă alte 61 de morminte cercetate la circa 50 m V și 5 morminte la circa 50 m SE, în anul 2007, cu ocazia realizării unui nou lot de 5 blocuri ANL și a două blocuri pentru Șantierul naval Daewoo Mangalia, pe str. Oituz nr. 79.

⁶² Iorga 1929, 184-187; despre importanța orașului pentru musulmani la Evlia Celebi, *Călători străini* 1974, 401-410; Ibram 1998.

⁶³ Această moschee este caracterizată de către scriitorul Gala Galaction, care a vizitat Mangalia în anul 1922, ca aparținând tătarilor, spre deosebire de cea din centrul orașului atribuită turcilor: Galaction 1997, 225-226, 231.

⁶⁴ Ionescu, Alexandru, Constantin 2004-2005, 425, fig. 1.

pentru secolele XVII–XVIII, pe baza stării de conservare relativ bune a scheletelor, cât și a comparației cu cealaltă necropolă musulmană⁶⁵. Necropola a fost abandonată în prima jumătate a secolului al XX-lea⁶⁶. Ulterior, în momentul construirii edificiilor unității militare, terenul a fost nivelat mecanic, îndepărtându-se cu acel prilej și pietrele ce marceau mormintele⁶⁷.

Ritul funerar utilizat este exclusiv înhumația în morminte cu firidă laterală pe latura de SE a gropii, o tradiție de origine semită. După realizarea firidei, defunctul era introdus în interiorul acesteia, învelit doar cu giulgiu, iar firida era blocată cu scânduri, fixate uneori cu ajutorul cuielor metalice. Orientarea mormintelor este SV–NE, cu capul la SV, adică spre Mecca, orașul sfânt al musulmanilor. Caracteristică este lipsa totală a inventarului funerar. Poziția brațelor și a picioarelor poate să fie diferită, datorită plasării în firida laterală. După astuparea gropilor, mormântul era marcat cu ajutorul unei pietre, al unei stele verticale de piatră, sau, ca în cazul mormintelor din curtea moscheii Esmahan Sultan, cu o coloană, îngrijit realizată, prevăzută la partea superioară cu un turban și o piatră pe care se menționau principalele date despre defunct. Din păcate, nu s-a păstrat nici o piatră funerară în această zonă. Din punct de vedere al planimetriei interne a necropolei, se poate observa o relativă dispunere a mormintelor în șiruri orientate NE–SV, iar după gradul de conservare a materialului osteologic se pare că această necropolă a evoluat spațial de la sud la nord. Despre întinderea ei, cercetările viitoare urmează să stabilească o limită mai clară⁶⁸.

⁶⁵ Cu privire la situația demografică a acestei zone, turcologul K. H. Karpat furnizează o serie de date interesante rezultate dintr-un recensământ din 1830; (conform uzanțelor otomane, era înregistrată doar populația masculină):

Kaza	Musulmani	Creștini	Țigani	Evrei	Total
Isakçi (Isaccea)	645	605	39	-	1 197
Minkalye (Mangalia)	694	15	37	-	746
Balçik	1 776	630	125	-	2 521
Karakalu	-	52	-	-	52
Maçin	991	821	25	-	1 837
Kostence (Constanța)	1 417	386	41	-	1 844
Hirsova	1 391	986	21	-	2 396
Tulça (Tulcea)	472	592	19	-	1 083
Babadağ	12 645	5 656	488	-	18 789
Total					19 939

Karpat 2002, 202 – 234; alte informații la Brătescu 2003.

⁶⁶ Dispunem de mărturia unui locuitor în vârstă de 70 de ani, la data efectuării cercetării arheologice, dl. Yașar, după care bunicul acestuia a fost înhumat în această necropolă în anii '20 ai sec. XX.

⁶⁷ Astfel de cimitire musulmane abandonate mai supraviețuiesc în zilele noastre la Abrud, Albești, Cobadin Cotu Văii, Cumpăna, Dulcești, Târgușor, Vânători și în multe alte localități dobrogene ce au avut o numeroasă populație musulmană.

⁶⁸ Terenul aflat la vest de str. Portului și între str. Oituz și șoseaua către 2 Mai a început să fie valorificat din punct de vedere imobiliar cu puțin timp în urmă.

Bibliografie

Călători străini, 1974 – Călători străini în Țările Române, VI, în Alexandrescu-Dersca-Bulgaru M. M., Mehmet, M. A. (eds.), București.

Alexandrescu, P. 1966, *Histria. II, Necropola tumulară, Săpături 1955-1961*, București.

Aricescu, A. 1973, *Adnotări epigrafice*, SCIV 24, 1, 111-118.

Aricescu, A. 1976, *Adnotări epigrafice (2)*, SCIVA 27, 4, 523-535.

Babeș, M. 1971, *Necropola daco-romană de la Enisala*, SCIV 22, 1, 19-45.

Barbu, V. 1971a, *Rituri funerare în epoca romană la Tomis, în Sesiunea de comunicări Științifice a muzeelor*, Constanța, 454-464.

Barbu, V. 1971b, *Din necropolele Tomisului. I. Tipuri de morminte din epoca romană*, SCIV 22, 47-68.

Barbu, V. 1977, *Necropole de epocă romană în orașele Pontului stâng; caracteristici tipologice*, Pontica 10, 203-214.

Bârlădeanu-Zavatin, E. 1977, *În legătură cu o necropolă de epocă romană timpurie la Callatis*, Pontica 10, 127-152.

Bârlădeanu-Zavatin, E. 1980, *Noi descoperiri în necropolele callatiene (I)*, Pontica 13, 216-240.

Barnea, Al. 1989, *Cronica cercetărilor arheologice efectuate în anii 1981-1988 de Institutul de Arheologie București*, SCIVA 40, 3, 295-314.

Barnea, I., Mitrea, B. 1959, *Săpăturile de salvare de la Noviodunum (Isaccea)*, Materiale 5, 461-473.

Barthelemy, A., Depiere, G., *La nécropole gallo-romaine des Cordiers à Macon*, Macon.

Baumann, V. H. 1971, *Note epigrafice*, SCIV 22, 4, 593-600.

Baumann, V. H. 1977, *Proprietari funciari în Dobrogea romană*, Peuce 6, 155-161.

Bordenache, G. 1965, *Temi e motivi della plastica funeraria di età romana nella Moesia Inferio*, Dacia, N.S. 9, 253-281.

Brătescu, C. 2003, *Populația Dobrogei în Dobrogea. Cinzeci de ani de viață românească, reprint după ediția originală din 1928*, Constanța, 201-258.

Bucovală, M. 1967a, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța.

Bucovală, M. 1967b, *Vase antice de sticlă la Tomis*, Constanța.

Bucovală, M. 1991, *Découvertes récentes dans les nécropoles de Tomis*, Dacia, N.S. 35, 189-199.

Bucovală, M., Pașca, C. 1988-1989, *Descoperiri recente în necropolele de epocă romană și romano-bizantină la Tomis*, Pontica 21-22, 123-161.

Bucovală, M., Pașca, C. 1991, *Descoperiri recente în necropola romană de sud – vest a Tomisului*, Pontica 24, 185-236.

Bucovală, M., Pașca, C. 1992, *Cercetări în necropola romană de vest a Tomisului (1992)*, Pontica 25, 241-272.

Bucovală, N. 1969, *Tradiții elenistice în materialele funerare de epocă romană timpurie la Tomis*, Pontice 2, 297-332.

Cheluță-Georgescu, N. 1974, *Morminte elenistice și romane descoperite în zona de nord și nord-vest a necropolei callatiene*, Pontica 7, 169-189.

- Cheluță-Georgescu, N. 1979, *Capidava – 1978. Cercetări efectuate în necropola romană*, Materiale 13, 179-182.
- Chera, C. 1978, *Un mormânt de epocă romană descoperit pe raza comunei Ostrov*, Pontica 11, 137-141.
- Chera, C., Lungu, V. 1984, *Noi descoperiri din necropolele tomitane*, Pontica 17, 109-130.
- Chera, C., Lungu, V. 1986, *Contribuții la cunoașterea complexelor funerare de tip rug-bustă de epocă elenistică și romană de la Tomis*, Pontica 19, 89-114.
- Davies, J. 1999, *Death, Burials and Rebirth in the Religions of antiquity*, Londra.
- Diaconu, P. 1964, *Un cimitir creștin din secolul IV descoperit la Mangalia*, Glasul Bisericii 23, 712-723.
- Dragomir, I.T. 1980, *Morminte romane într-un tumul funerar cu ringuri de piatră descoperite la Tirighina-Barboși în sudul roman al Moldovei*, Danubius 10, 73-114.
- Dragomir, I.T. 1991, *Descoperirea fortuită a unui mormânt roman tumular de incinerare în apropierea castrului de la Tirighina-Barboși*, Pontica 24, 237-245.
- Florescu, Gr. 1950, *O nouă inscripție referitoare la familia Cocceilor de la Capidava*, SCIV 2, 1, 126-138.
- Georgescu, V., Ionescu, M. 1995-1996, *Mărturii creștine la Callatis*, Pontica 28-29, 187-200.
- Gregl, Z. 1981, *La nécropole romaine à Zagreb-Stenjevec*, în *InvArch* 35-47.
- Ibram, N. 1998, *Comunitatea musulmană din Dobrogea. Repere de viață spirituală*, Constanța.
- Iconomu, C. 1967, *Opaște greco-romane*, Constanța.
- Iconomu, C. 1969, *Noi morminte paleocreștine la Mangalia*, Pontica 2, 81-110.
- Ionescu M., Papuc Gh. 2005, *Sistemul de apărare a litoralului Dobrogei romane(sec I-VII p.Chr.)*, Constanța.
- Ionescu, M., Alexandru, N., Constantin, R. 2002-2003, *Noi cercetări în necropola paleocreștină callatiană*, Pontica 35-36, 225-277.
- Ionescu, M., Alexandru, N., Constantin, R. 2004-2005, *Aspecte topografice ale cetății Callatis în epoca romano-bizantină*, Pontica 37-38, 419-424.
- Ionescu, M., Georgescu, V. 1998, *Le système défensif callatien*, în *The Roman Frontiers at the Lower Danube 4th-6th Centuries, The Second International Symposium, Murighiol/ Halmyris, 18-24 August 1996*, București, 205-219.
- Ionescu, M., Ungureanu, M., Radu, L. 2006, *Mangalia, jud. Constanța, punct Cartier Dobrogea II, nr. 68, CCA. Campania 2005*, 215.
- Iorga, N. 1929, *Moschei pe pământ românesc*, BCMI 22, 184-187.
- Isings, C. 1957, *Roman Glass from Dated Finds*, Groningen – Djakarta.
- Jovanovic, A. 1984, *Rimske nekropole na teritoriji Jugoslavije*, Centar za arholoska istrazivanje Filozofskog fakulteta, Beograd.
- Karpat, K.H. 2002, *Ottoman Urbanism: The Crimean Emigration to Dobruca and the Founding of Mecidiye, 1856 – 1878*, în *Studies on Ottoman Social and Political History. Selected Articles and Essays*, Boston, 202-234.
- Kujundzic, Z. 1982, *Poetoviske Nekropole*, Ljubliana.
- Leveau, Ph. 1986, *Le probleme de l'organisation de l'espace funéraire dans les nécropoles romaines, în Nécropoles à incineration du Haut-Empire*, Lyon, 15-18.
- Lungu, V., Chera, C. 1986, *Contribuții la cunoașterea complexelor funerare de incinerare cu „rug busta” de epocă elenistică și romană de la Tomis*, Pontica 19, 89-111.

- Lungu, V., Chera-Mărgineanu, C. 1982, *Contribuții la cunoașterea unei necropole creștine a Tomisului*, Pontica 15, 175-199.
- Matijasic, R. 1991, *Roman necropoles between Prematurska and Medulenska street in Pula*, Pula.
- Mănucu-Adameșteanu, M. 1984, *Necropola daco-romană de la Enisala*, Peuce 9, 31-39.
- Meffre, J.C., Leyraud, C. 1986, *Contribution a l'étude des espaces funéraires en milieu rural, în Nécropoles à incinération du Haut Empire*, Lyon.
- Mommsen, Th., Krueger, P. 1954, *Corpus Iuris Civilis*, I, Berlin.
- Munteanu, M. 1975, *Inscripții funerare inedite din Scythia Minor*, Pontica 8, 389-398.
- Mușețeanu, Cr., Elefterescu, D. 1992, *Contribuții privind ceramica romană de la Durostorum III*, Pontica 25, 221-239.
- Opați, A. 1991, *Ceramica din așezarea și cetatea de la Independența (Murighiol), secolele V î. e. n. – VII e. n.*, Peuce 10, I, 133-182.
- Opriș, I.C. 2003, *Ceramica romană târzie și paleobizantină de la Capidava în contextul descoperirilor de la Dunărea de Jos*, București.
- Panaiteșcu, A. 1976, *Morminte din necropola cetății Tropaeum Traiani*, Pontica 9, 207-211.
- Papasima, T. 1987, *Mormânt roman descoperit la IAS Pietreni*, Pontica 20, 345-352.
- Papuc, Gh., Nicolae, A., Constantin, R., Ionescu, M., Radu, L. 2004, *Mangalia, jud. Constanța (Callatis)*, în CCA. Campania 2003, 183.
- Paraschiv, D. 1997, *Descoperiri arheologice de epocă romană la Măcin*, Pontica 30, 317-320.
- Pâslaru, I., Colesniuc, S. 2004-2005, *Noi morminte elenistice și romane cercetate în Mangalia*, Pontica 37-38, 407-412.
- Pavlovic, S. 1980, *Les nécropoles romaines et médiévales de Macvanska-Mitrovica*, Sirmium 12, Belgrad, 98-132.
- Petre, A. 1987, *La romanité en Scythie Mineure (Ie-IVe siècles de notre ère)*, București.
- Popescu, E. 1976, *Inscripții grecești și latine din sec. IV-XIII descoperite în România*, București.
- Popilian, Gh. 1976, *Ceramica romană din Oltenia, Craiova*.
- Preda, C. 1965, *Découvertes récentes dans la nécropole tumulaire du début de l'époque romaine à Callatis*, Dacia, N.S. 9, 233-251.
- Preda, C. 1966, *Câteva morminte din epoca elenistică descoperite la Callatis*, SCIV 17, 1, 137-146.
- Preda, C. 1980, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București.
- Preda, C., Bărlădeanu, E. 1979, *Săpăturile arheologice de salvare în zona șantierului naval de la Mangalia (1974)*, Pontica 12, 97-108.
- Preda, C., Georgescu, N. 1975, *Săpăturile de salvare de la Mangalia din 1972 – necropola callatiană din zona stadionului*, Pontica 8, 55-76.
- Preda, C., Popescu, Em., Diaconu, P. 1962, *Săpăturile arheologice de la Mangalia (Callatis)*, Materiale 8, 439-455.
- Protase, D. 1976, *Un cimitir dacic din perioada romană la Sopor de Câmpie. Contribuții la problema continuității în Dacia*, București.
- Rădulescu, A. 1963, *Inscripții inedite din Dobrogea*, SCIV 14, 1, 79-105.
- Rădulescu, A. 1975, *Contribuții la cunoașterea ceramicii de uz comun din Dobrogea*, Pontica 8, 331-360.
- Rădulescu, A., Coman, E., Stavru, C. 1973, *Un sarcofago di età romana scoperto nella necropoli tumulare di Callatis*, Pontica 6, 247-263.

- Rotroff, S. I. 1997, *Hellenistic Pottery Athenian and imported Wheelmade Table Ware and Related Materiel*, The Athenian Agora 29, Princeton.
- Sanie, S. 1981, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. – III e.n.)*, Iași.
- Scorpan, C. 1974, *Mormânt getic de epocă romană la Alimanu, jud. Constanța*, Pontica 7, 239-246.
- Simion, G. 1984, *Descoperiri noi în necropola de la Noviodunum*, Peuce 9, 75-95.
- Simion, G. 1994, *Rituri și ritualuri funerare practicate în necropola romană de la Noviodunum*, Pontica 27, 91-105.
- Simion, G. 2003, *Culturi antice în zona Gurilor Dunării, I. Preistorie și protoistorie*, BiblIP-A 5, Tulcea.
- Smith, W. 1875, *A dictionary of Greek and Roman Antiquities*, London.
- Suceveanu, Al. 1977, *Contribuții la tipologia juridică a exploatărilor agricole din orașele vest-pontice*, Pontica 10, 97-116.
- Suceveanu, Al. 2000, *Histria, X, La céramique romaine des Ier-IIIe siècles ap. J.-C.*, București.
- Suceveanu, Al., Barnea, Al. 1990, *La Dobroudja Romaine*, București.
- Suceveanu, Al., Zahariade, M., Topoleanu, Fl., Poenaru Bordea, Gh. 2003, *Halmyris, I*, BiblIP-A 4, Cluj-Napoca.
- Ștefan, A. 1973-1975, *Inscripție funerară descoperită la Nalbant (județul Tulcea)*, Peuce 4, 89-96.
- Teleagă, Em., Zirra, Vl. 2003, *Die Nekropole des 6. – 1. Jhs. V. Chr. von Istria Bent bei Histria*, Internationale Archäologie 83, Rahden/West.
- Topoleanu, Fl. 2000, *Ceramica romană și romano-bizantină de la Halmyris (sec. I-VII d.Ch.)*, Tulcea.
- Tudor, D. 1956, *Inscripții romane inedite din Oltenia și Dobrogea*, Materiale 2, 562-623.
- Vaginay, M. 1986, *Nécropoles gauloises ou gallo-romaines du département de la Loire*, Necropoles a incineration du Haut-Empire, Lyon, 109-115.
- Vasilu, I., Paraschiv, D. 1999, *Cercetări în necropola timpurie de la Babadag*, Pontica 32, 253-266.
- Ward, J. 1911, *Roman Era in Britain*, London.

Robert Constantin

Muzeul de Arheologie „Callatis”
Șoseaua Constanței, nr. 23,
905500, Mangalia
Tel. 0241-753 580
robertconstantin70@yahoo.com

Laurențiu Radu

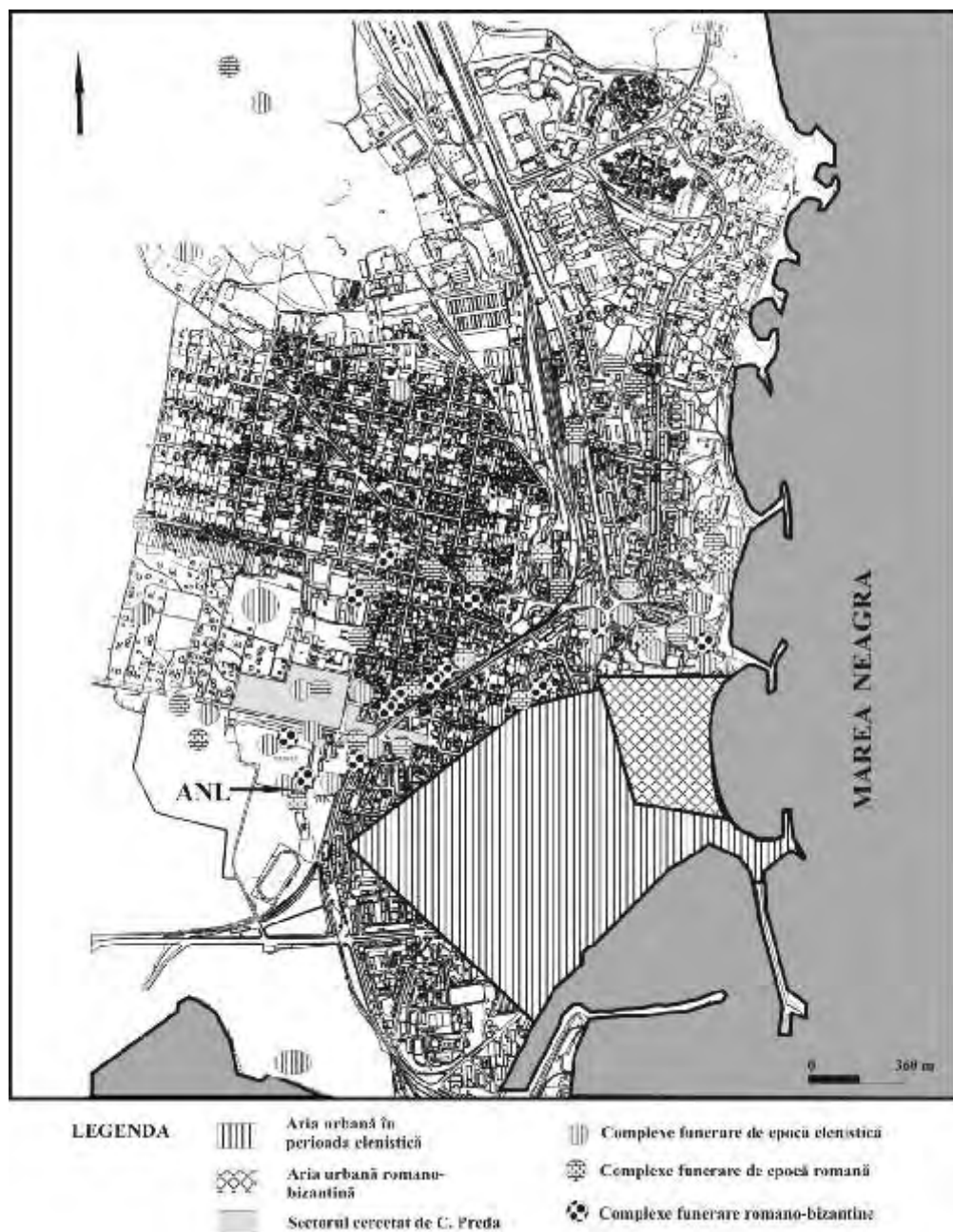
Muzeul de Arheologie „Callatis”
Șoseaua Constanței, nr. 23,
905500, Mangalia
Tel. 0241-753 580
laurentziu2003@yahoo.ca

Mihai Ionescu

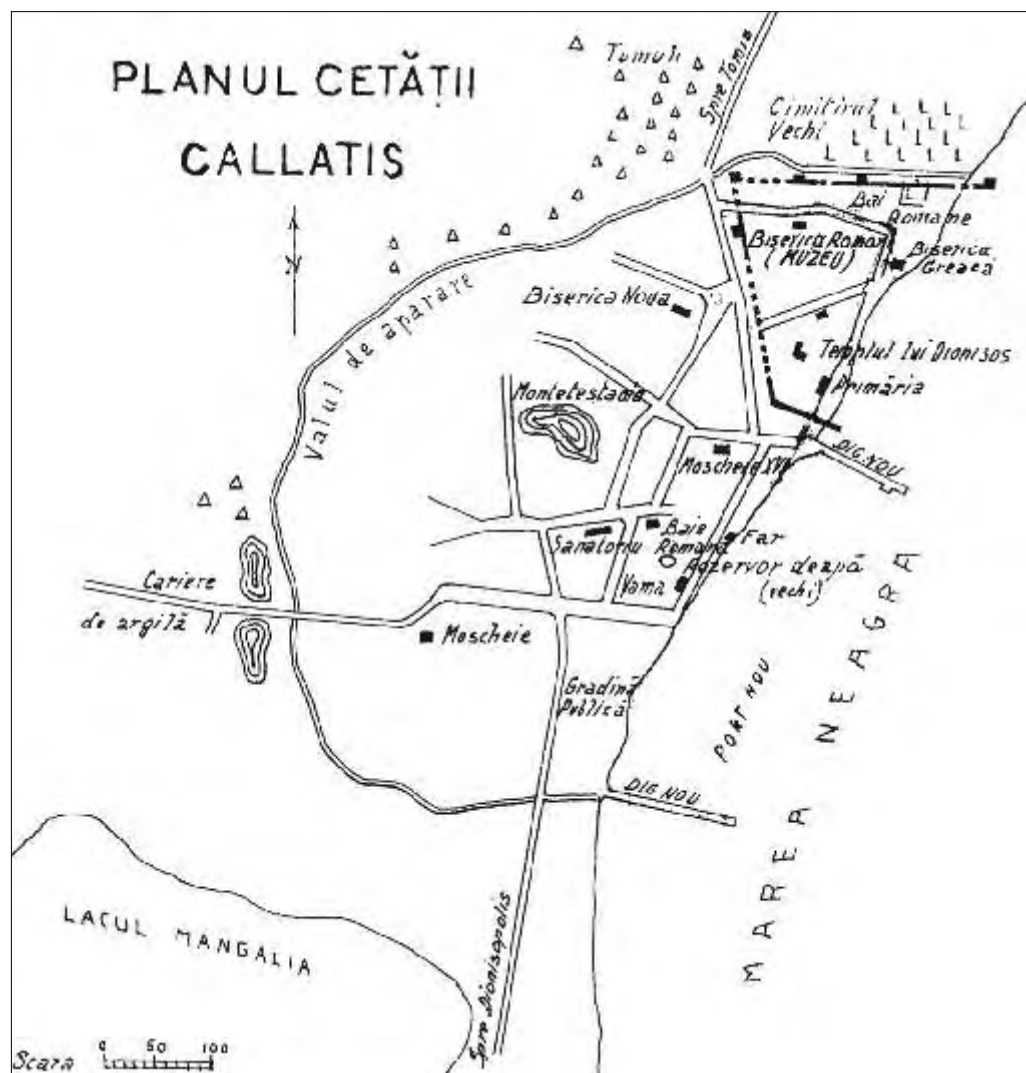
Muzeul de Arheologie „Callatis”
Șoseaua Constanței, nr. 23,
905500, Mangalia
Tel. 0241-753 580
ionescumihai2000@yahoo.it

Nicolae Alexandru

Muzeul de Arheologie „Callatis”
Șoseaua Constanței, nr. 23,
905500, Mangalia
Tel. 0241-753 580
nikam_ral@yahoo.com

Pl. 1. Principalele descoperiri funerare antice de la Callatis-Mangalia.
 Pl. 1. The topographical position of the funerary discoveries from Callatis-Mangalia.

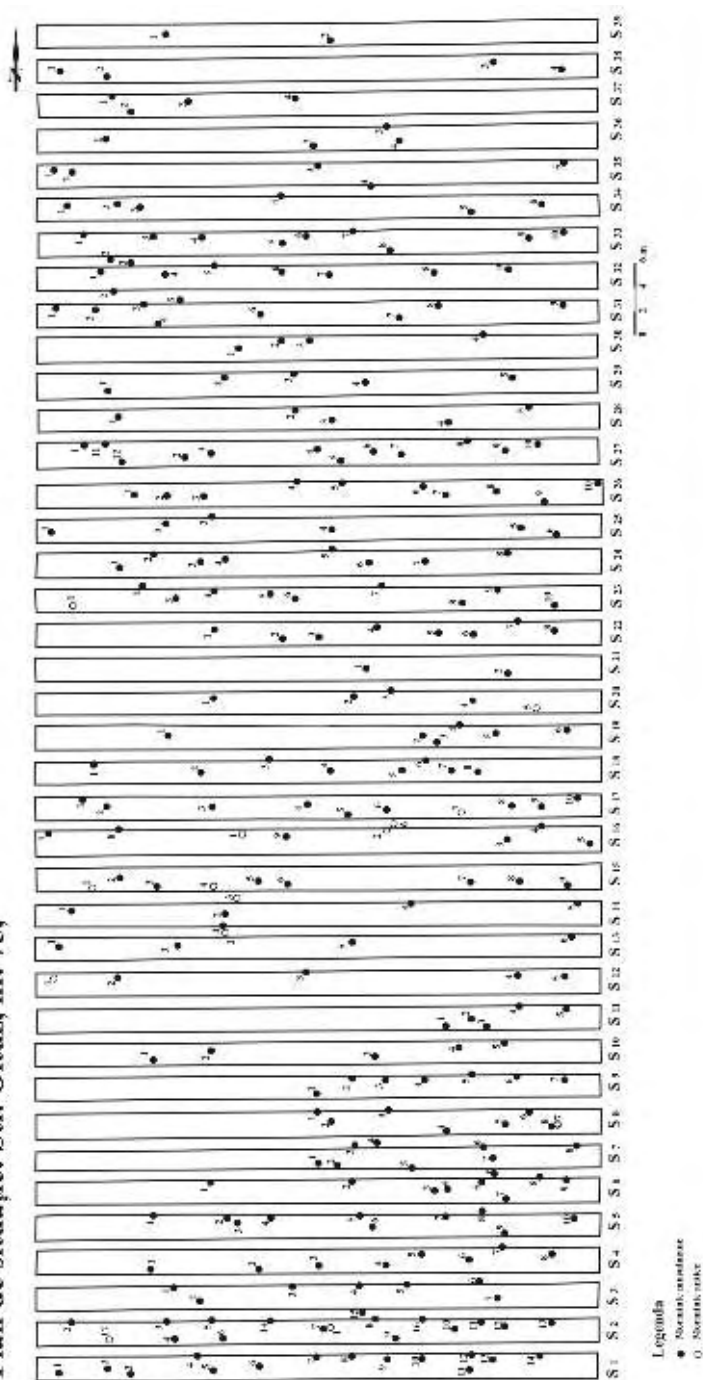

Pl. 2. Planul cetății Callatis din 1927.

Pl. 2. The plan of Callatis (1927).

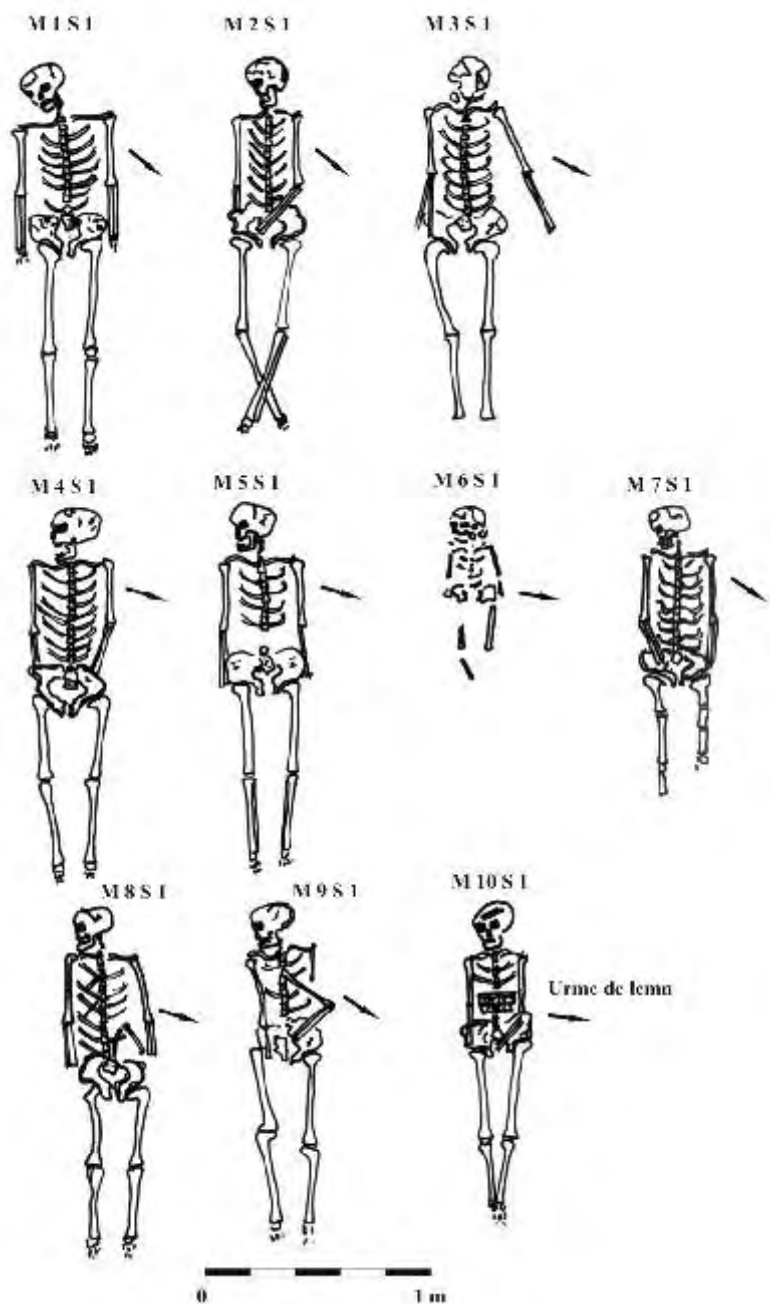
Kall 2003

Plan de situație: Str. Oituz, nr. 75,

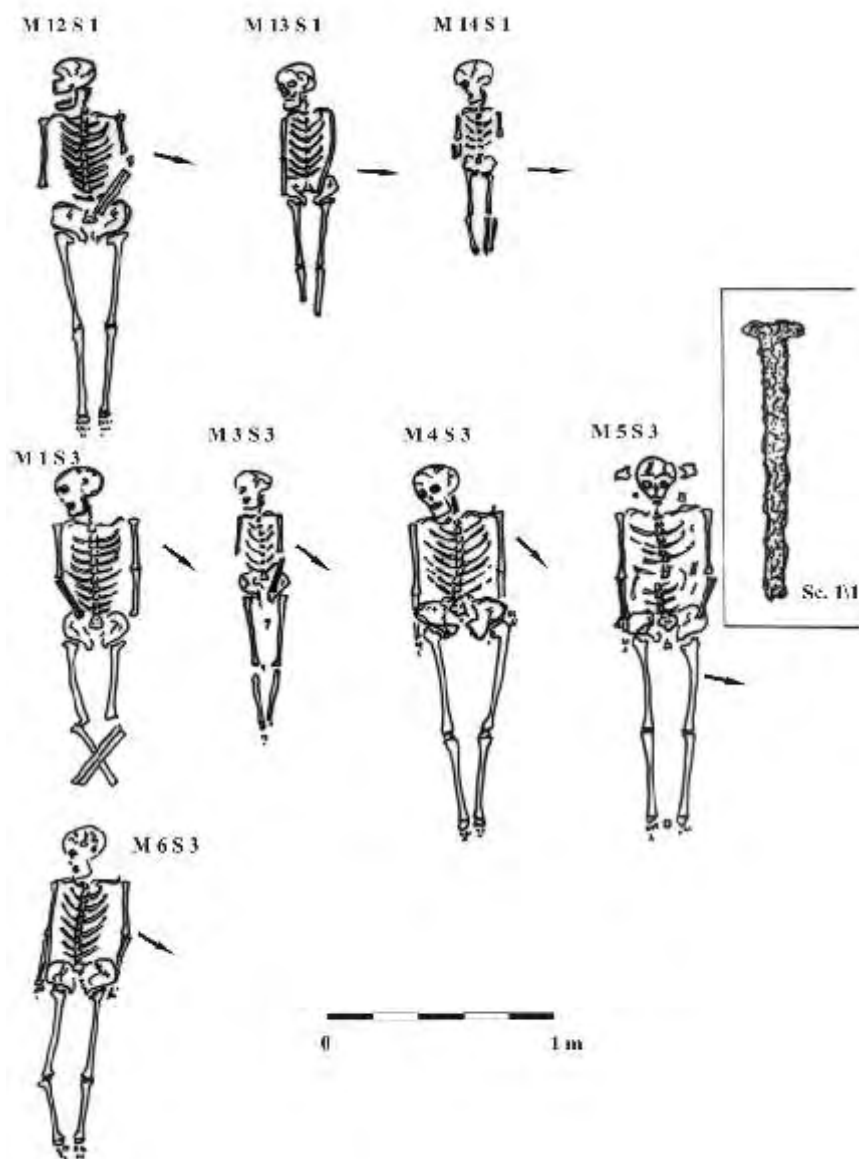
Pl. 3 Planul cercet rii arheologice.

Pl. 3 The plan of archaeological research.

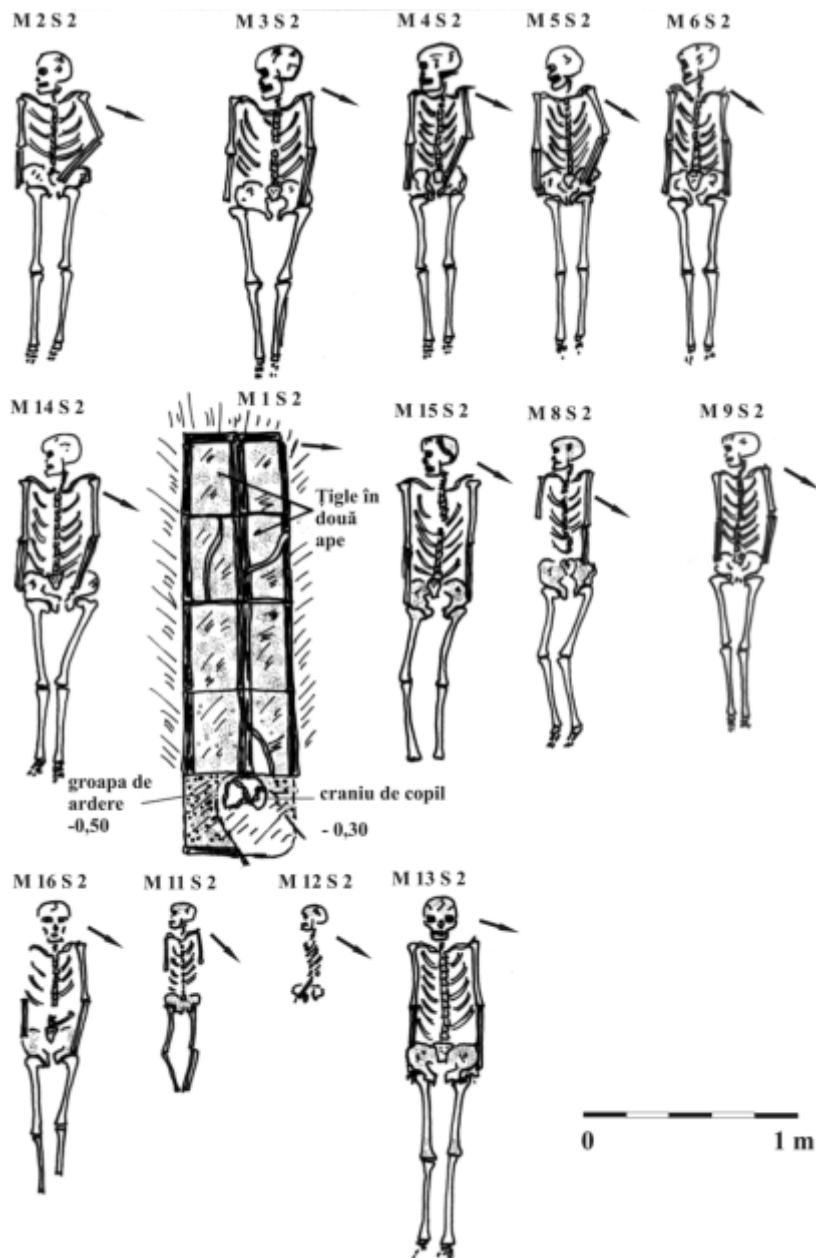

Pl. 4. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 4. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

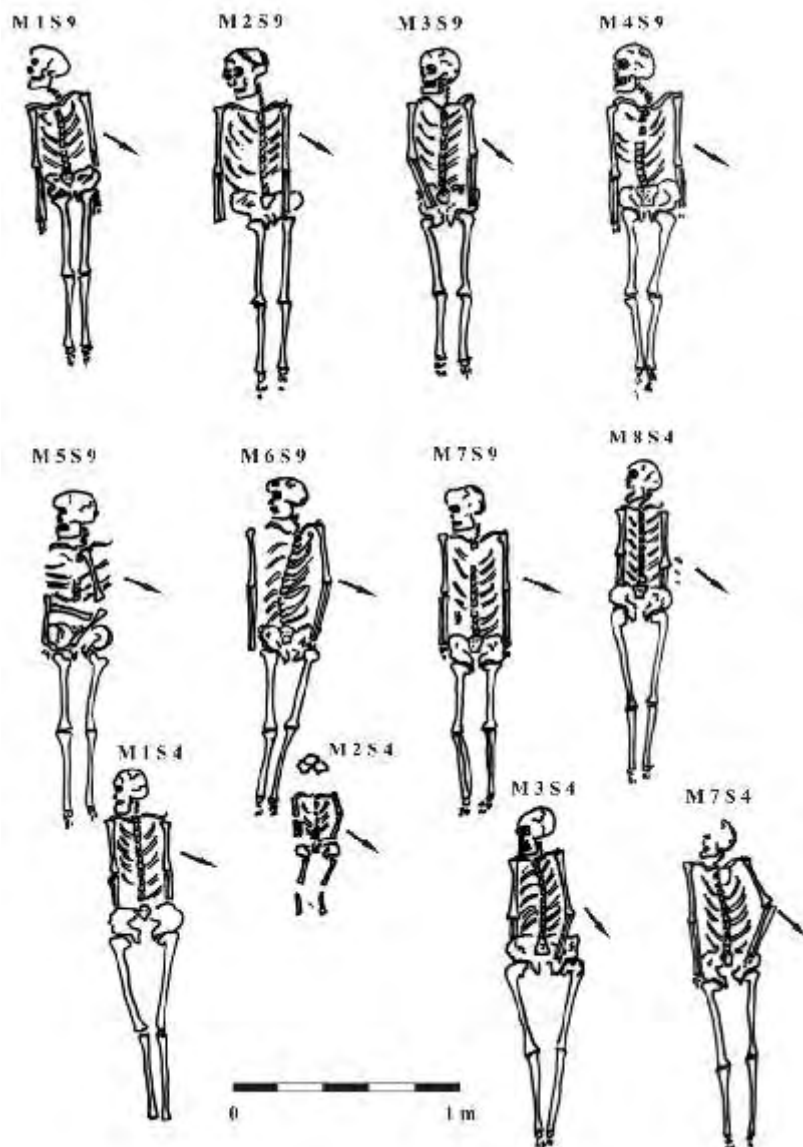

Pl. 5. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
Pl. 5. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

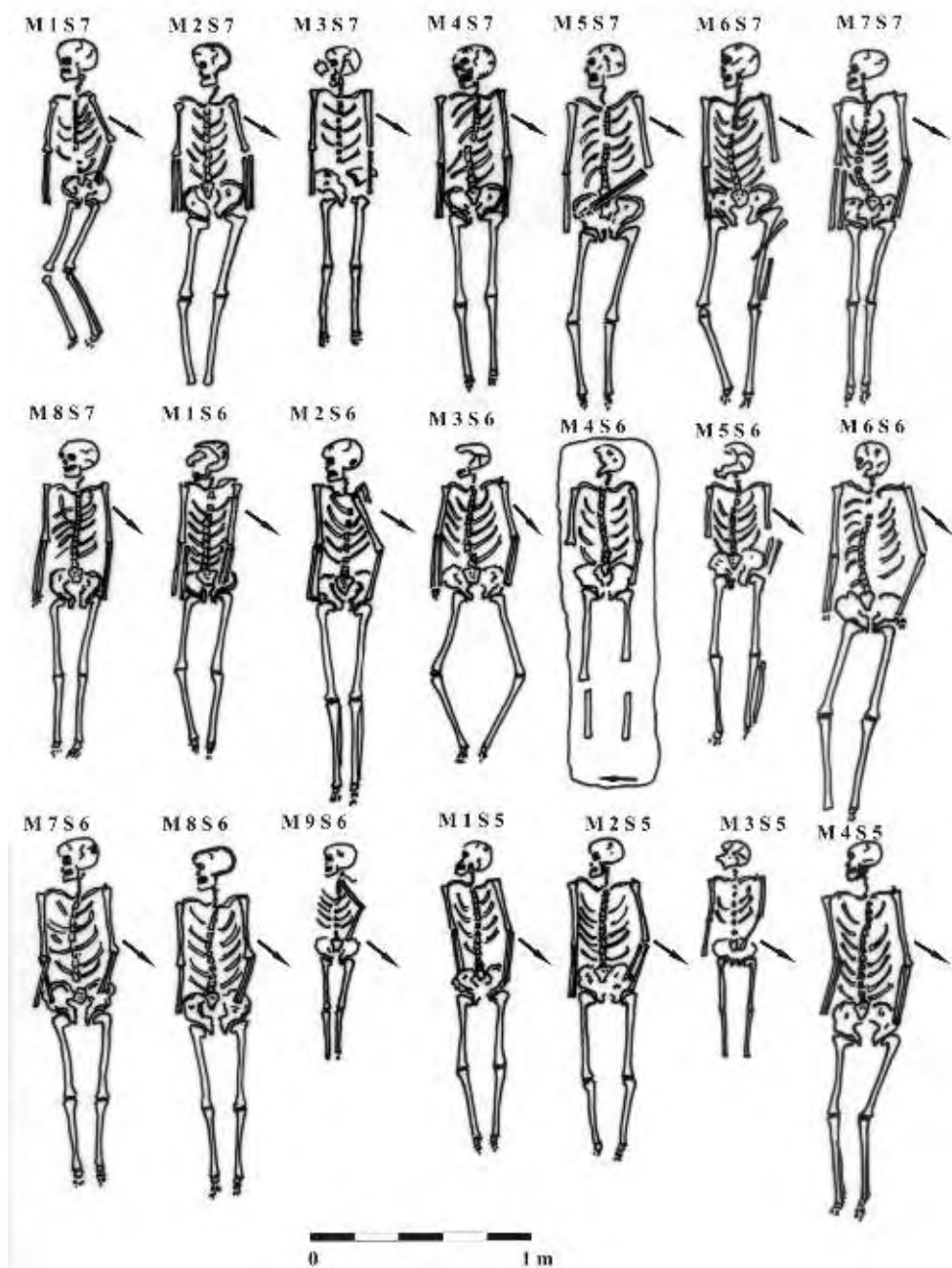

Pl. 6. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 6. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

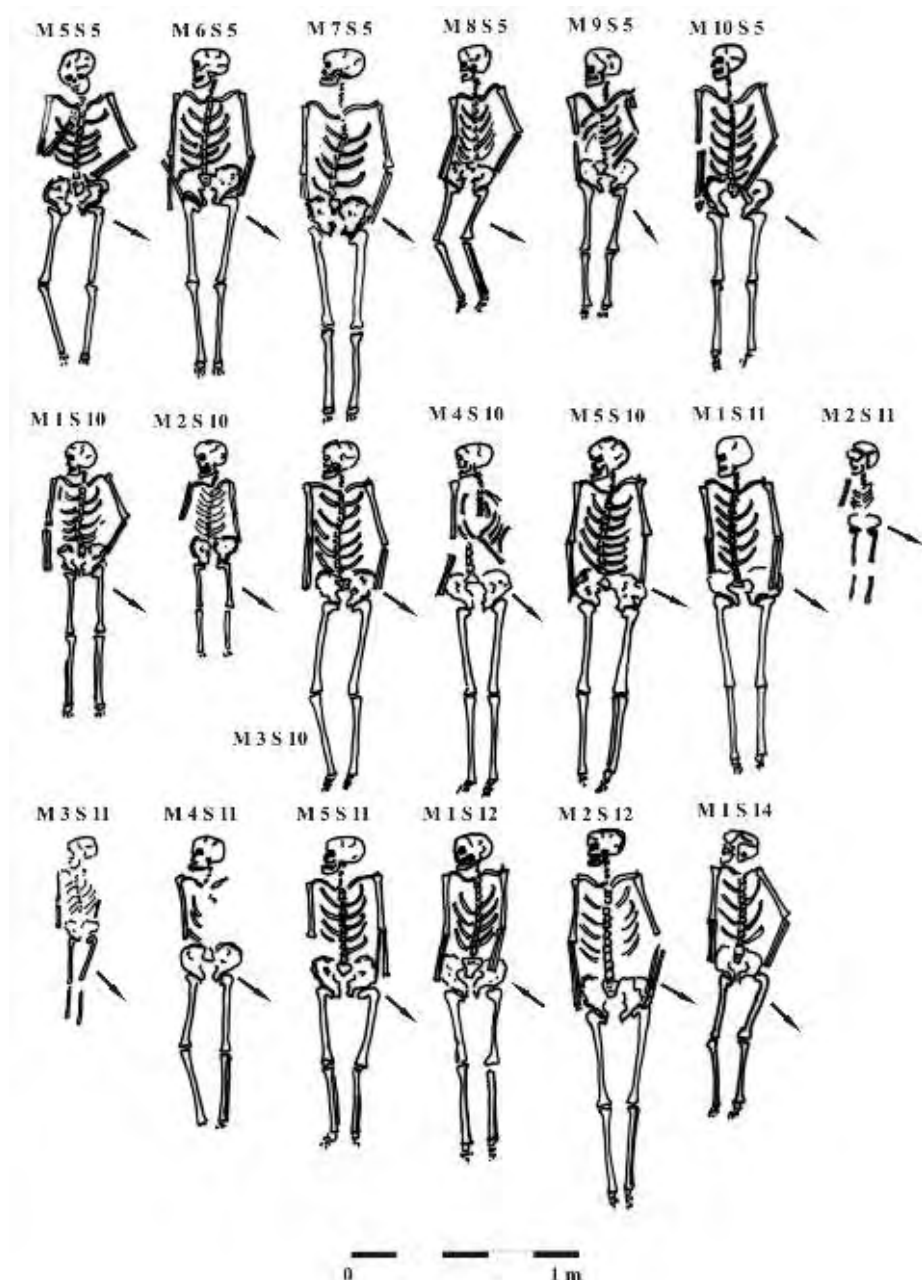

Pl. 7. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
Pl. 7. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

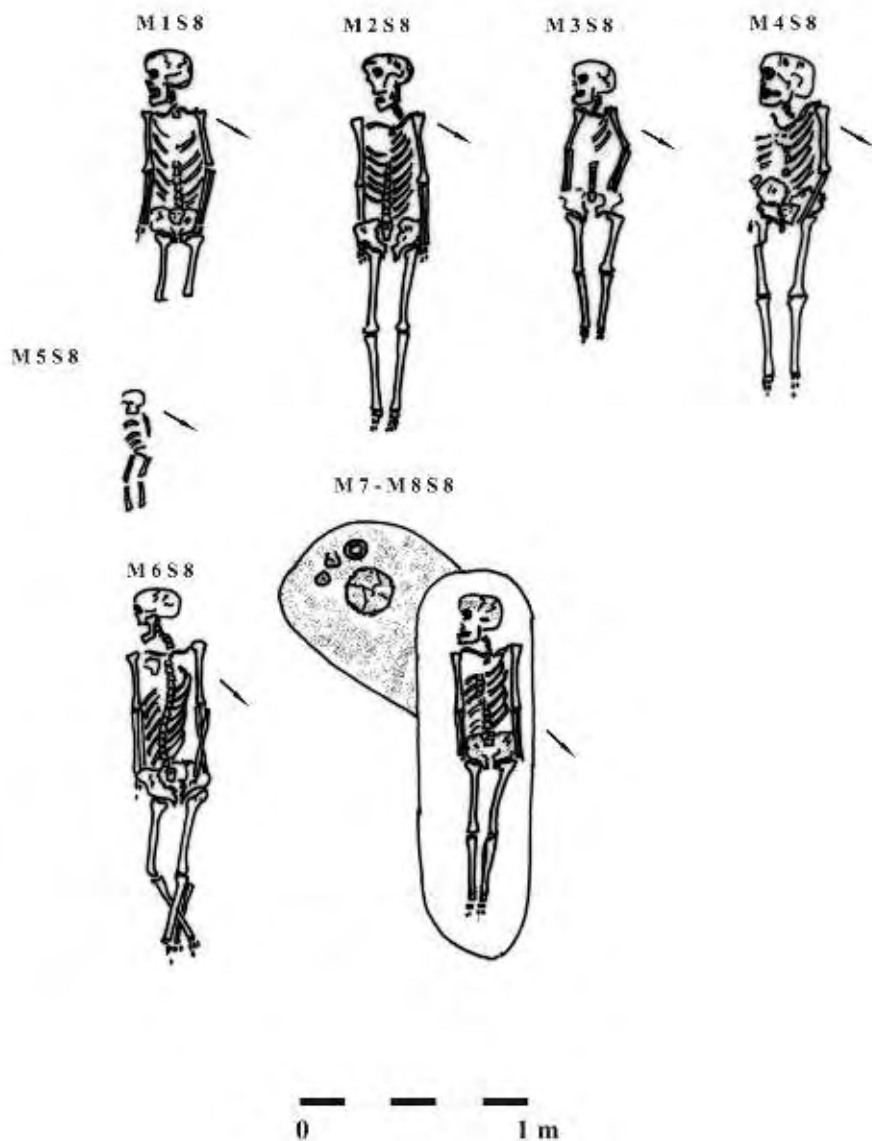
Pl. 8. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 8. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

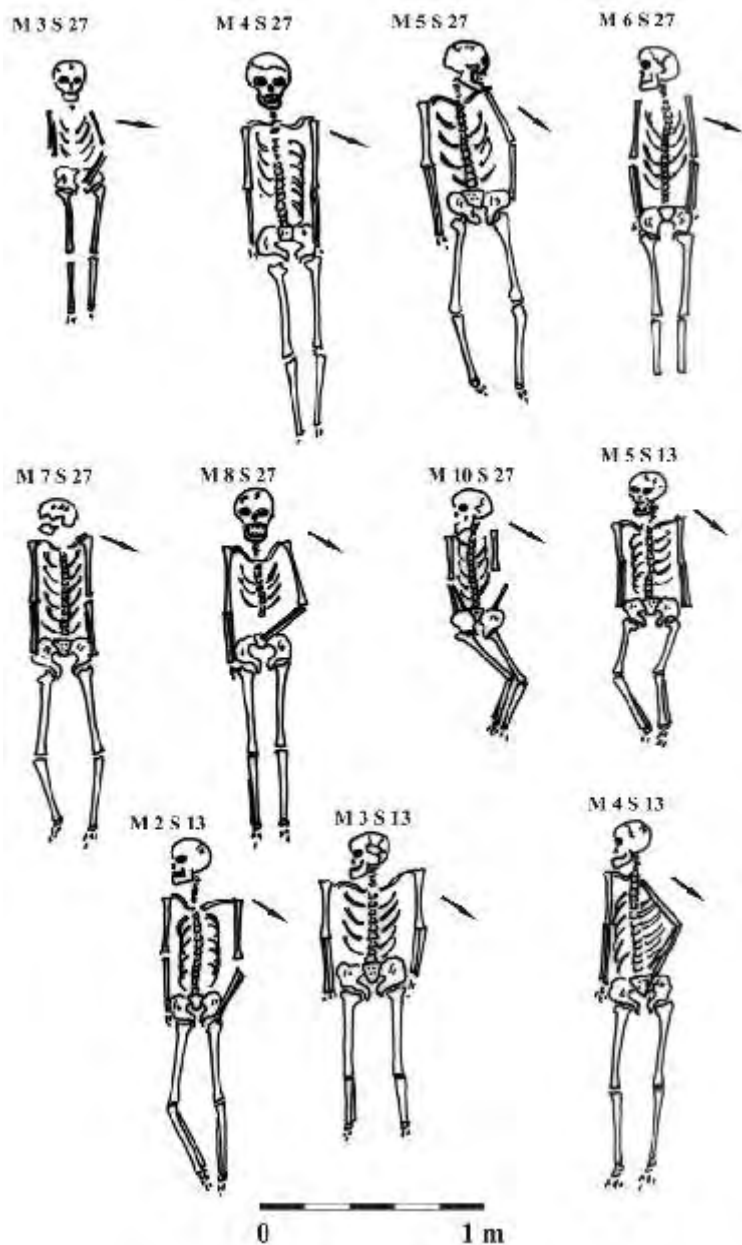
Pl. 9. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 9. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

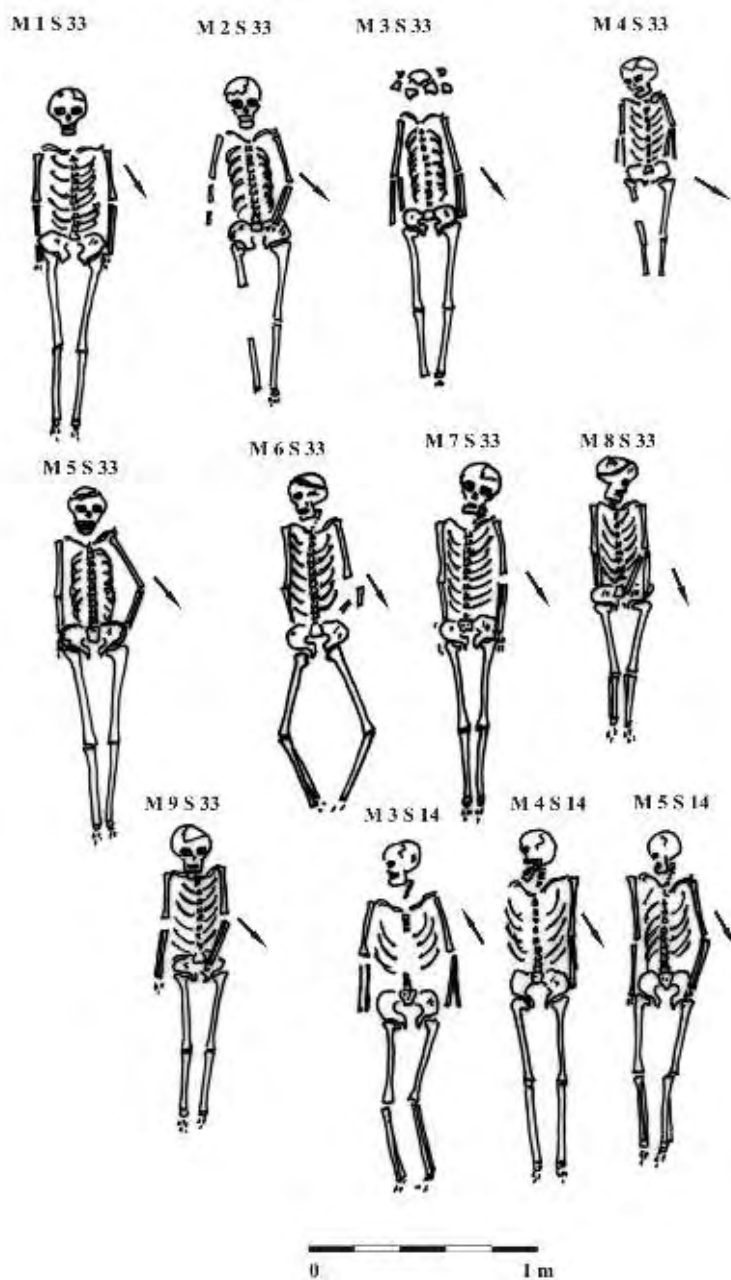
Pl. 10. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 10. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

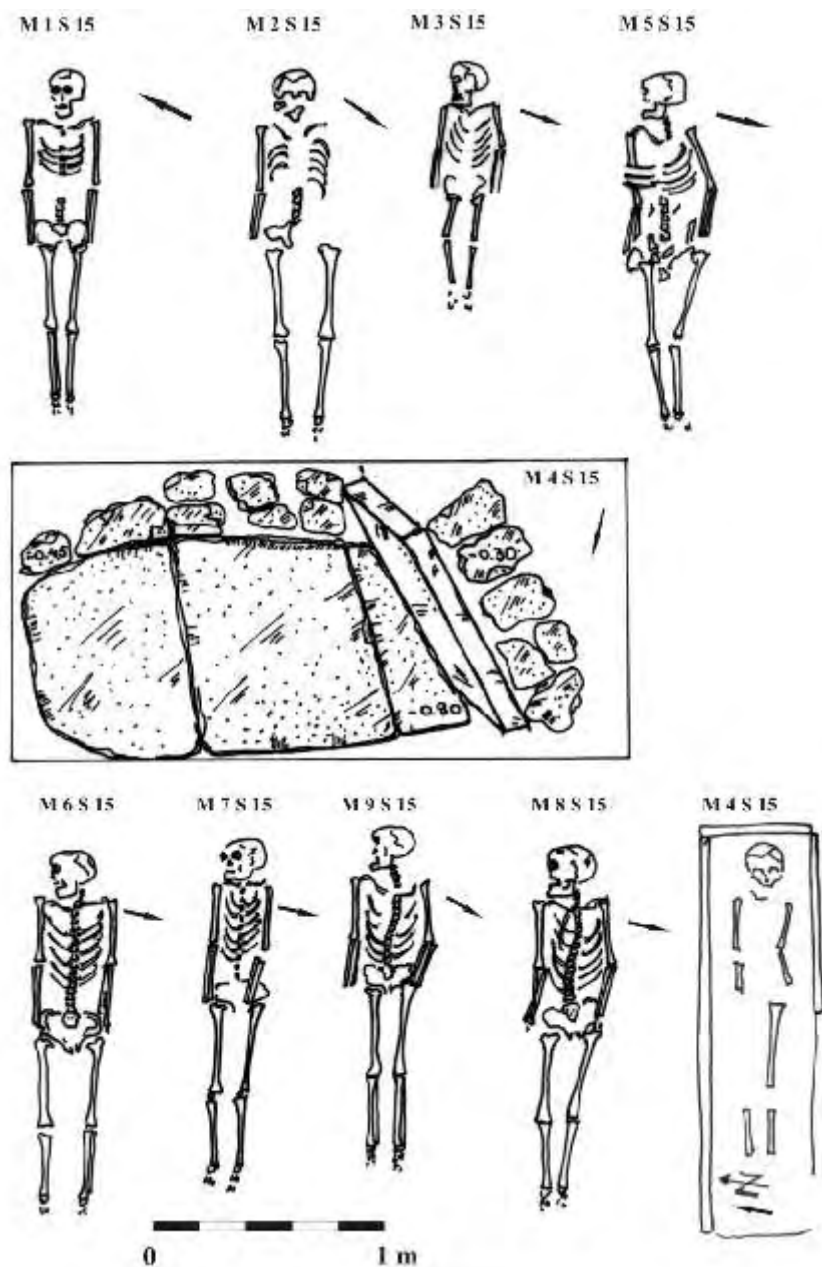

Pl. 11. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 11. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

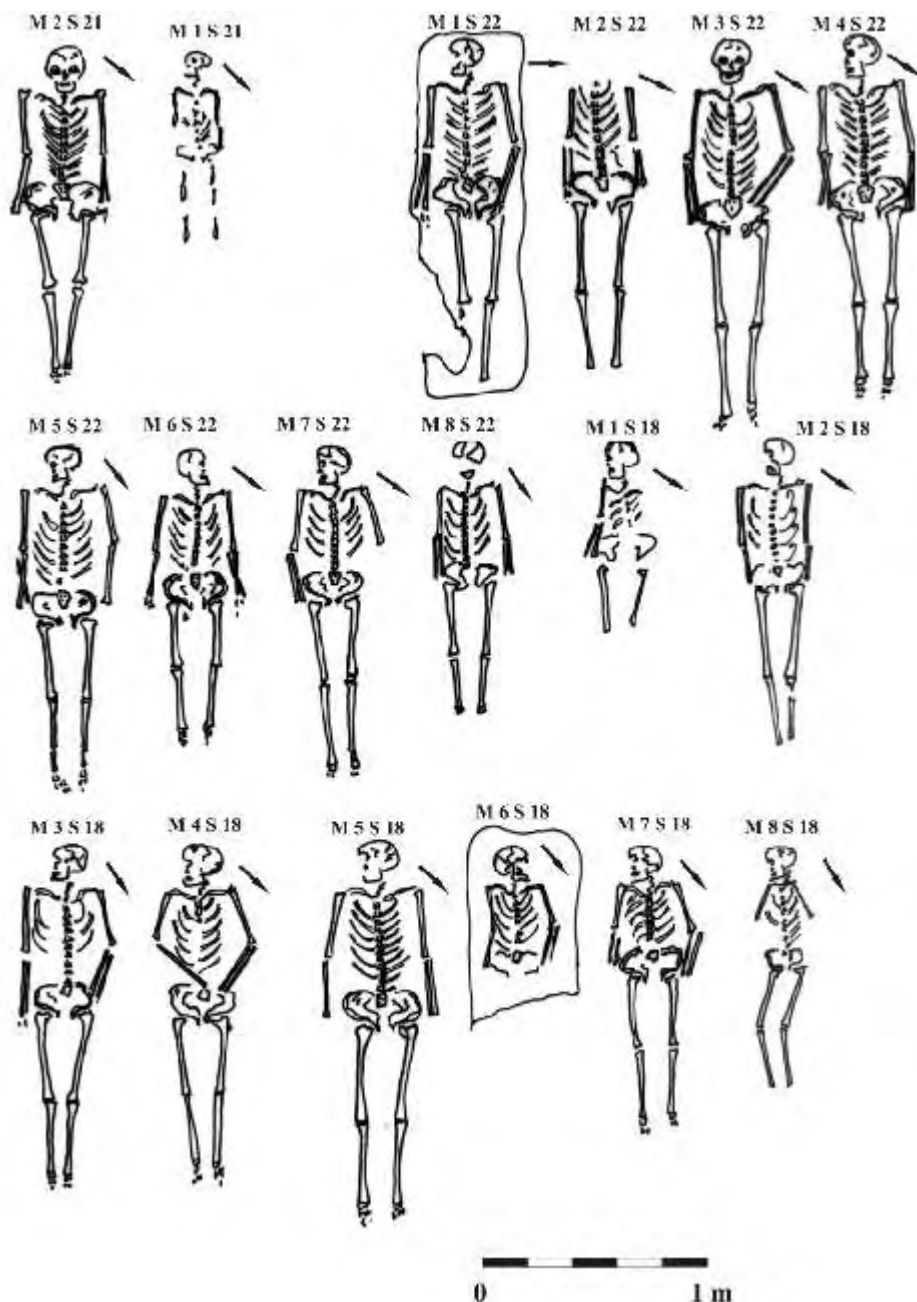

Pl. 12. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
 Pl. 12. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

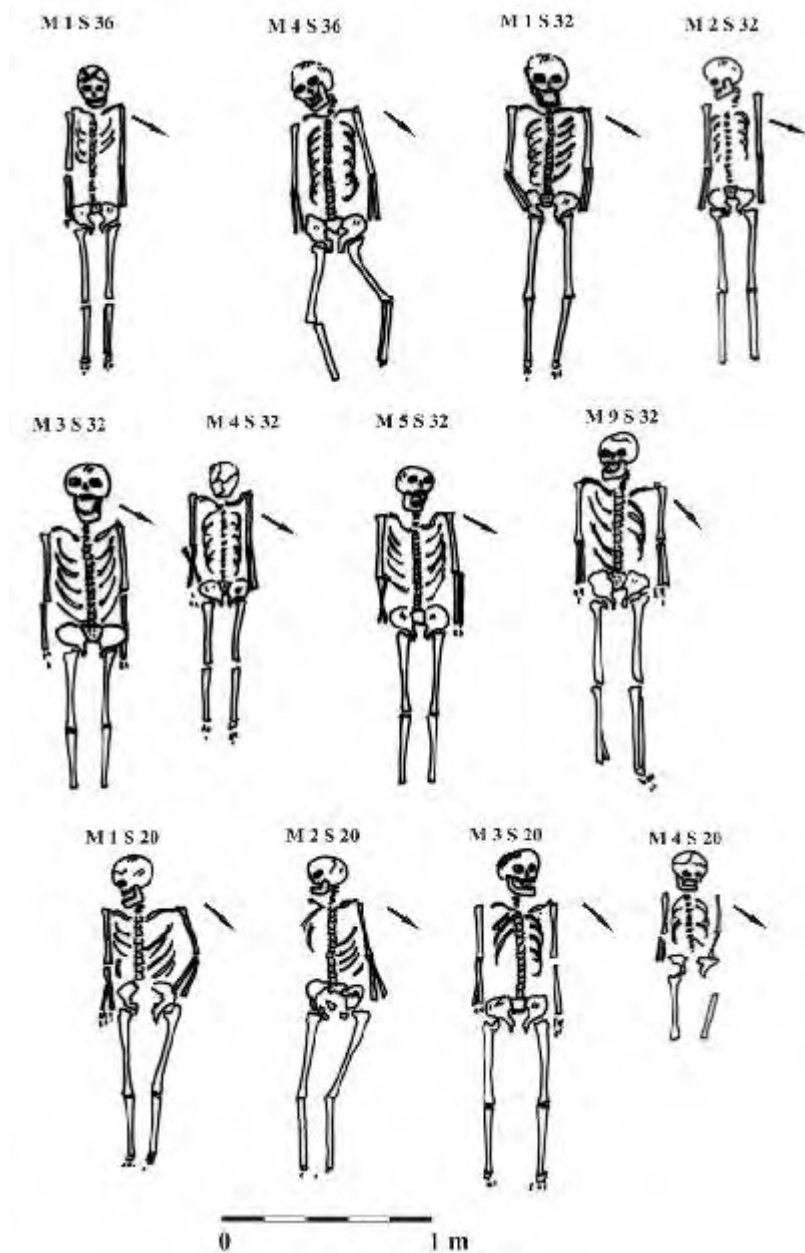

Pl. 13. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

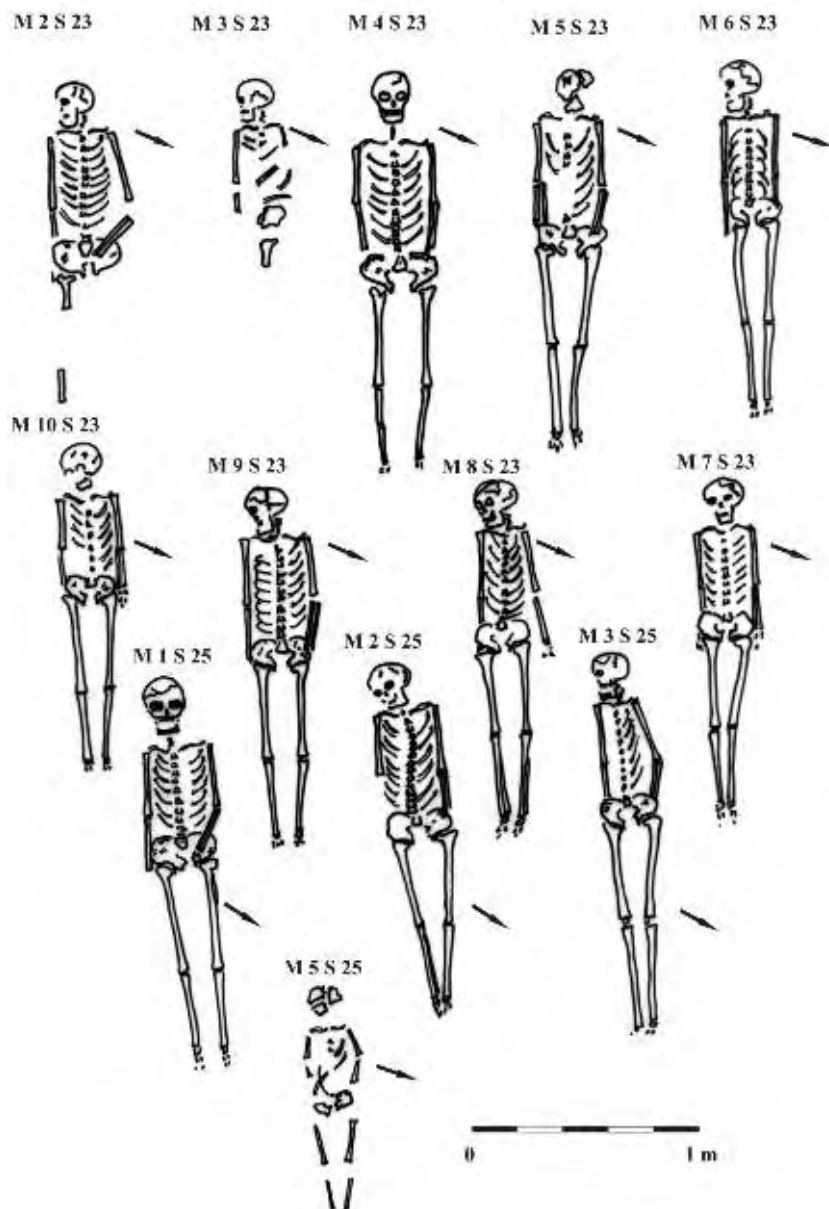
Pl. 13. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

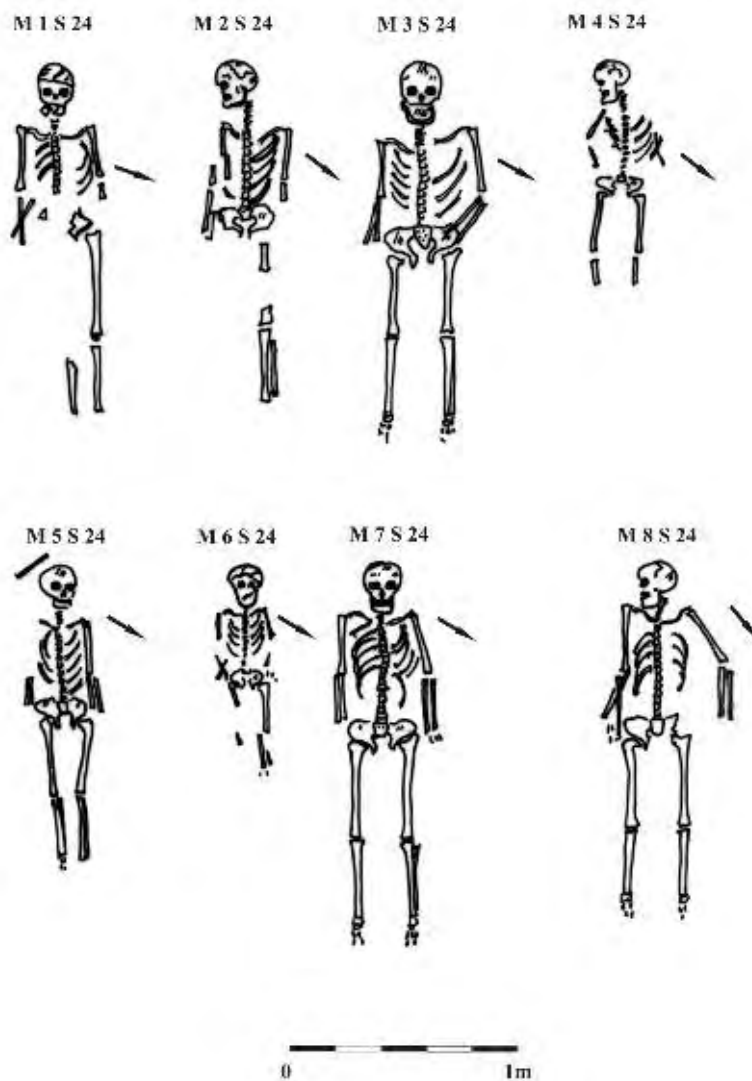
Pl. 14. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
 Pl. 14. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

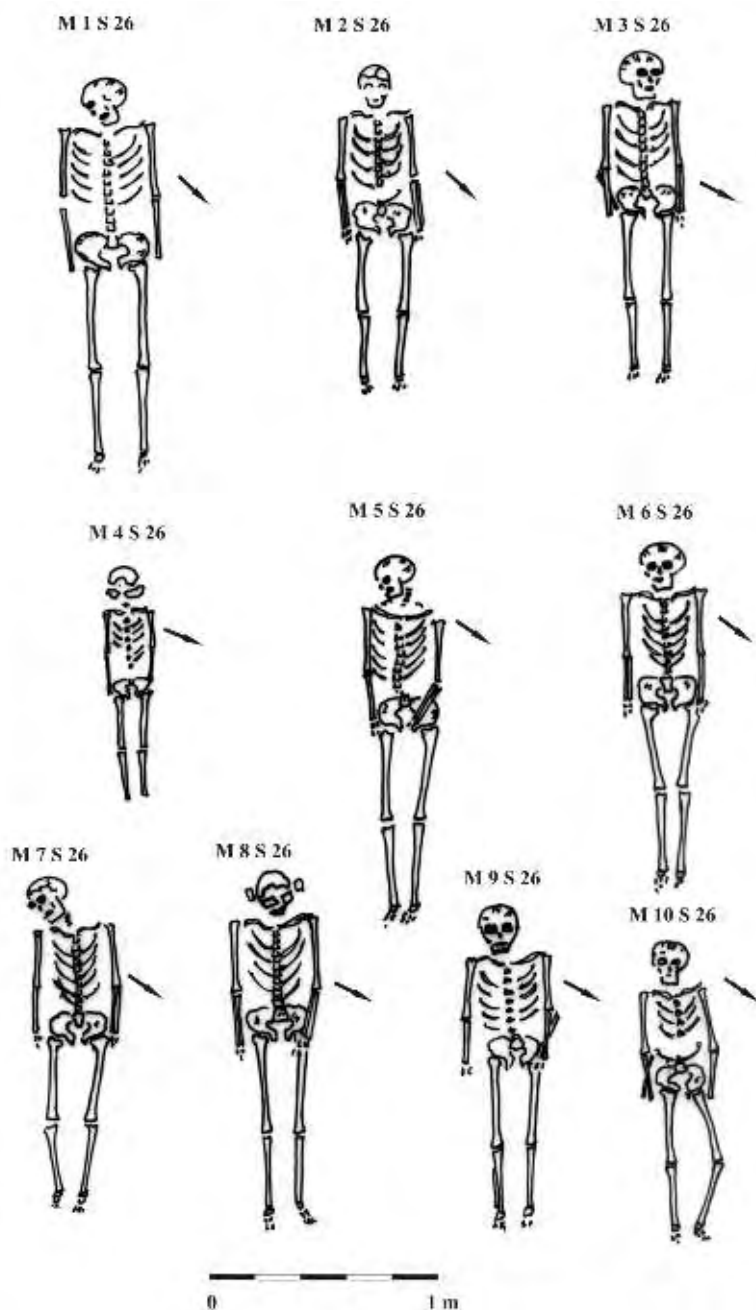
Pl. 15. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
Pl. 15. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

Pl. 16. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
 Pl. 16. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

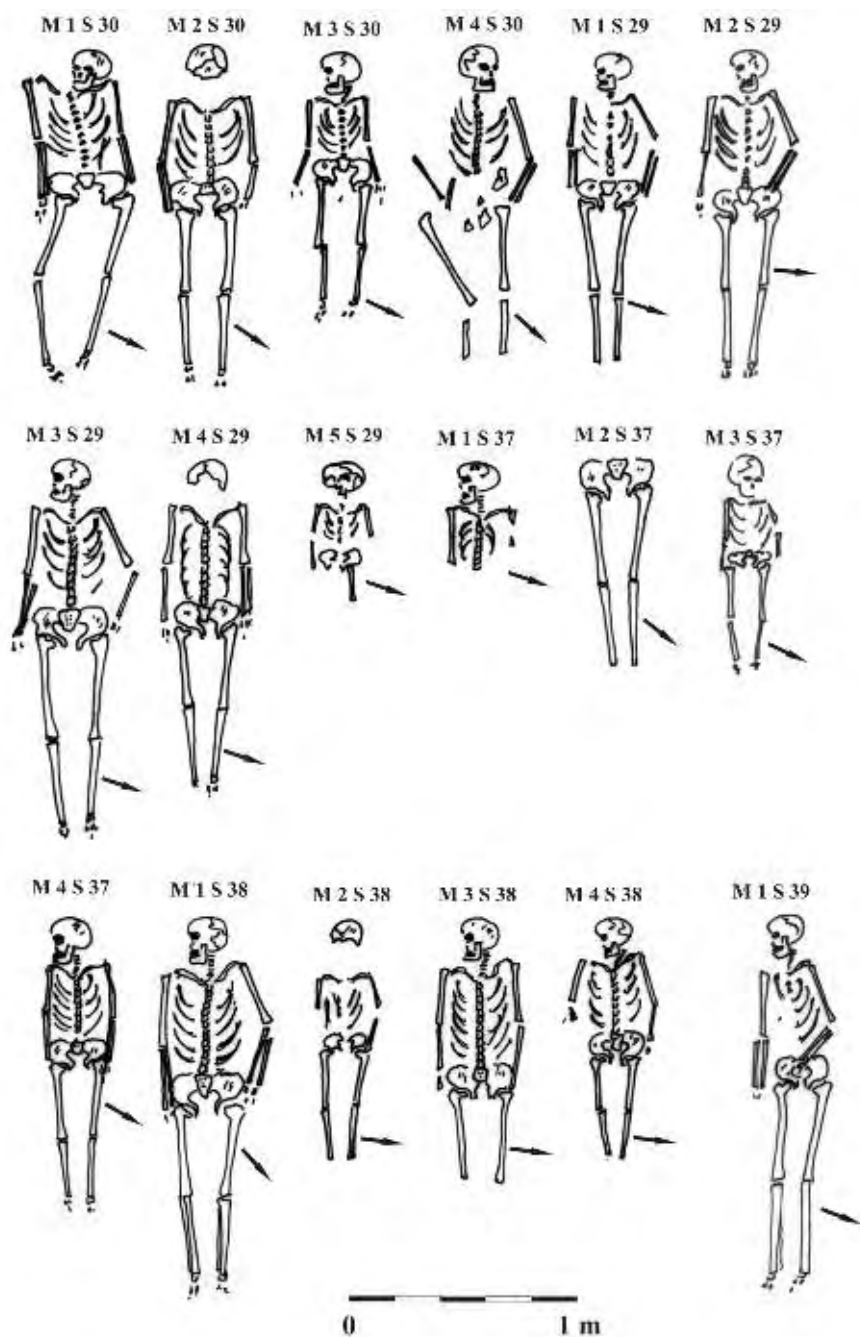

Pl. 17. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.
 Pl. 17. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

Pl. 18. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 18. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

Pl. 19. Mormintele descoperite în punctul str. Oituz, 75.

Pl. 19. The tombs discovered at Oituz, 75 point.

M1 S2

M1 S2
detaliu

M17 S2

M1 S12

Pl. 20. Detalii arheologice ale mormintelor.
 Pl. 20. Archaeological details of the tombs.

M2 S13

M2 S13 - detaliu

M4 S15

M1 S15

M1 S16

Pl. 21. Detalii arheologice ale mormintelor.
Pl. 21. Archaeological details of the tombs.

M 2 S 16

M 6 S 16

M 7 S 17

M 5 S 20

M 1 S 23

Pl. 22. Detalii arheologice ale mormintelor.
 Pl. 22. Archaeological details of the tombs.

Pl. 23. Obiecte descoperite în morminte.
Pl. 23. Objects discovered in the tombs.

Pl. 24. Obiecte descoperite în morminte.
 Pl. 24. Objects discovered in the tombs.

Pl. 25. Obiecte descoperite în morminte.
Pl. 25. Objects discovered in the tombs.

Pl. 26. Aspecte din timpul cercetării arheologice.
Pl. 26. Excavation aspects.